

Adviesbureau

Mertens B.V.

ACTUALISEREND ONDERZOEK BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN AANLEG EN INGEBRUIKNAME UITBREIDING BERKENHORST TE ELSPEET

Advies op het gebied van natuur, ruimtelijke ordening en natuurwetgeving.

0000000093

Eindrapport

ACTUALISEREND ONDERZOEK BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN AANLEG EN INGEBRUIKNAME UITBREIDING BERKENHORST TE ELSPEET

rapportnummer 2022.4106

december 2022

In opdracht van:
Nationaal Jachtschietcentrum Berkenhorst
Postbus 247
8070 AE Nunspeet

Adviesbureau Mertens B.V.
Bureau voor natuur, ruimtelijke
ordening en natuurwetgeving

 Utrechtseweg 120, 6871 DV Renkum
 06-29458456

 info@adviesbureau-mertens.nl
 www.adviesbureau-mertens.nl

© Adviesbureau Mertens BV, Renkum, 2022.

Deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming vrij worden vermenigvuldigd. De verzamelde data zijn alleen te gebruiken voor het hier geschetste onderzoek en mogen niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
1.1 INLEIDING	2
1.2 HET PLANGEBIED	3
1.2 DE PLANNEN	6
1.3 DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK	8
1.4 OPBOUW RAPPORT	8
2. BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN.....	9
2.1 WET NATUURBESCHERMING	9
2.2 OMGEVINGSWET	10
2.3 RODE LIJST.....	11
3. METHODE.....	12
3.1 VERKENNING	12
3.2 GERICHT VELDONDERZOEK	12
3.3 ONDERZOEKSRONDEN	15
3.4 ONDERZOEKSGBIED	16
4. RESULTAAT INVENTARISATIE EN BEOORDELING	18
4.1 EERDER ECOLOGISCHONDERZOEK IN EN ROND DE BERKENHORST	18
4.2 FLORA	18
4.3 VLEERMUIZEN.....	19
4.4 DAS	21
4.5 BOOMMARTER	33
4.6 EEKHOORN.....	34
4.7 OVERIGE GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN	34
4.8 BROEDVOGELS	34
4.9 AMFIBIEËN.....	37
4.10 VISSSEN.....	38
4.11 REPTIELEN	38
4.12 OVERIGE	39
5. SAMENVATTENDE CONCLUSIE	40
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	43
BIJLAGEN	45
1. BEGRIPPEN	46
2. VOORWAARDEN	48
3. ONDERZOEKS OMSTANDIGHEDEN	49
4. POSITIEVE AFWIJZING LNV 2010.....	50
5. ONTHEFFING RVO 2016.....	53
6. MELDING START BIJ RVO.....	63
7. MELDING START BIJ DE PROVINCIE GELDERLAND.....	64

1. INLEIDING

1.1 Inleiding, terugblik, aanleiding onderzoek en lopende aanvraag ontheffing

Het Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet wordt uitgebreid (zie figuur 1 voor de globale ligging van dit centrum). Onderdeel van de uitbreiding is het aanpassen en weer in gebruik nemen van 3 bovengrondse kleiduifschietbanen voor 9 uur per week. Deze ontwikkeling maakt onderdeel uit van een grotere uitbreiding. Zo komt er op termijn ook een ondergrondse schietbioscoop en een (extra) ondergrondse schietbaan.

Voor de integrale ontwikkeling zijn in het verleden de daarvoor benodigde toestemmingen verleend en onherroepelijk geworden. Daaronder begrepen het planologische regime, de natuurvergunning, de benodigde omgevingsvergunningen bouwen, de kapvergunningen, besluiten in het kader van de Wet bodembescherming, etc.

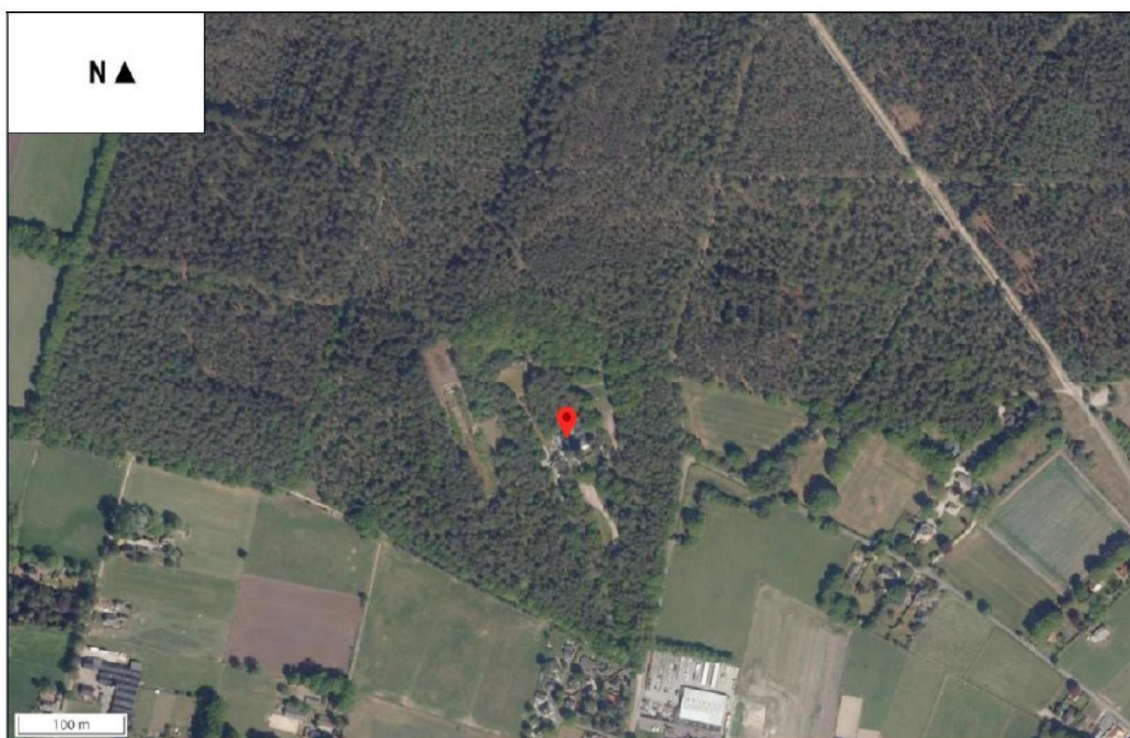
Gelet op de ligging van De Berkenhorst maakte de aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten ook altijd een belangrijk onderdeel bij de totstandkoming van de uitbreidingsplannen en in de daarvoor benodigde toestemmingsprocedures.

Voor de volledige uitbreiding beschikt De Berkenhorst ook over een (onherroepelijke) ontheffing van de toenmalige Flora- en faunawet gelet op het soortenbeschermingsrecht (thans Wet natuurbescherming). Deze ontheffing heeft het kenmerk FF/75C/2016/0090 en is onder meer verleend gelet op hazelworm, waarin ook enkele vrijwillige maatregelen zijn opgenomen gelet op das die in de omgeving voorkomt.

De werkzaamheden zijn geruime tijd geleden reeds begonnen. Grote onderdelen van terrein zijn afgerasterd gelet op hazelworm. Ten behoeve van het realiseren van de uitbreidingsplannen zijn waar nodig de bomen en bosschages geveld. Ook zijn er diverse grondwerkzaamheden (ten behoeve van de bovengrondse schietbanen) verricht (storten van benodigd zand voor de geluidswallen en kogelvangers), etc.

De werkzaamheden zijn onderbroken geweest. Dit kwam onder meer door corona en een (ook financieel) zeer lastige periode voor de Vereniging.

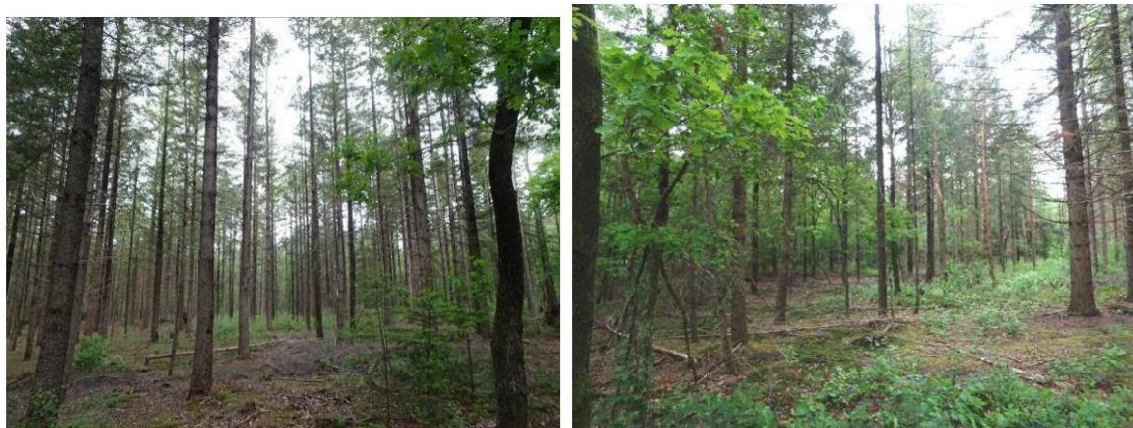
Thans zullen de werkzaamheden weer worden hervat voor wat betreft uitsluitend de bouw en ingebruikname van de bovengrondse schietbanen. Die werkzaamheden vallen onder de reeds verleende en onherroepelijke ontheffing (die verleend was voor de volledige uitbreiding, inclusief o.a. het realiseren van de schietbioscoop en ondergrondse schietbaan). Die ontheffing was echter verleend voor het uitvoeren van de werkzaamheden tot uiterlijk 30 juni 2021. Reden waarom op 10 juni 2021 een verlengingsaanvraag is ingediend bij de provincie (zaaknummer 2021-008449). In het kader van deze verlengingsaanvraag zijn op 17 februari 2022 vragen gesteld over de aangevraagde activiteiten en de huidige situatie ten aanzien van de aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten. Op grond hiervan is aan Adviesbureau Mertens B.V. uit Renkum gevraagd om een onderzoek uit te voeren naar de aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten en indien aanwezig, aan te geven hoe hiermee dient te worden omgegaan. In dit rapport worden de resultaten van dit veldonderzoek met bijbehorende toetsing gepresenteerd.

Figuur 2. Ligging van de Berkenhorst in een bospunt van de Veluwe, aan de rand van de agrarische enclave Elspeet.

Figuur 3. Ligging van het naaldbos rondom de Berkenhorst Conform de topografische kaart 27c.

Figuur 4. Beeld van het bos rondom de Berkenhorst op 21 mei 2022.

Figuur 5. Beeld van het clubhuis met terras van de Berkenhorst op 21 mei 2022.

Figuur 6. Beeld van reeds opgebrachte gronden rondom de Berkenhorst op 21 mei 2022.

1.3 Reikwijdte Oude Ontheffing en lopende aanvraag

De werkzaamheden waarvoor de oude ontheffing FF/75C/2016/0090 was aangevraagd en verleend heeft betrekking op:

- het aanleggen van een ondergrondse schietbaan;
- het realiseren van een (overdekte) schietbioscoop;
- het (ver)plaatsen van overdekte en ten behoeve van geluid geïsoleerde schuttersplaatsen;
- het aanpassen van de (reeds aanwezige) bovengrondse kleiduiden schietbaan
- het realiseren van een aarden wal aan het einde van de banen met een hoogte van zes meter;
- het realiseren van absorberende geluidsschermen aan de oostzijde van elk van de drie schietbanen met een hoogte van vijf meter en een scherm aan de westzijde van vijf meter.

In figuur 6 wordt een beeld gegeven van de Berkenhorst na uitbreiding. Aan de linkerzijde (met blokjes gearceerd) ziet u de ligging van de toekomstige ondergrondse schietbaan en de schietbioscoop. Rechts daarvan (groen omrand) zijn de bovengrondse schietbanen gelegen.

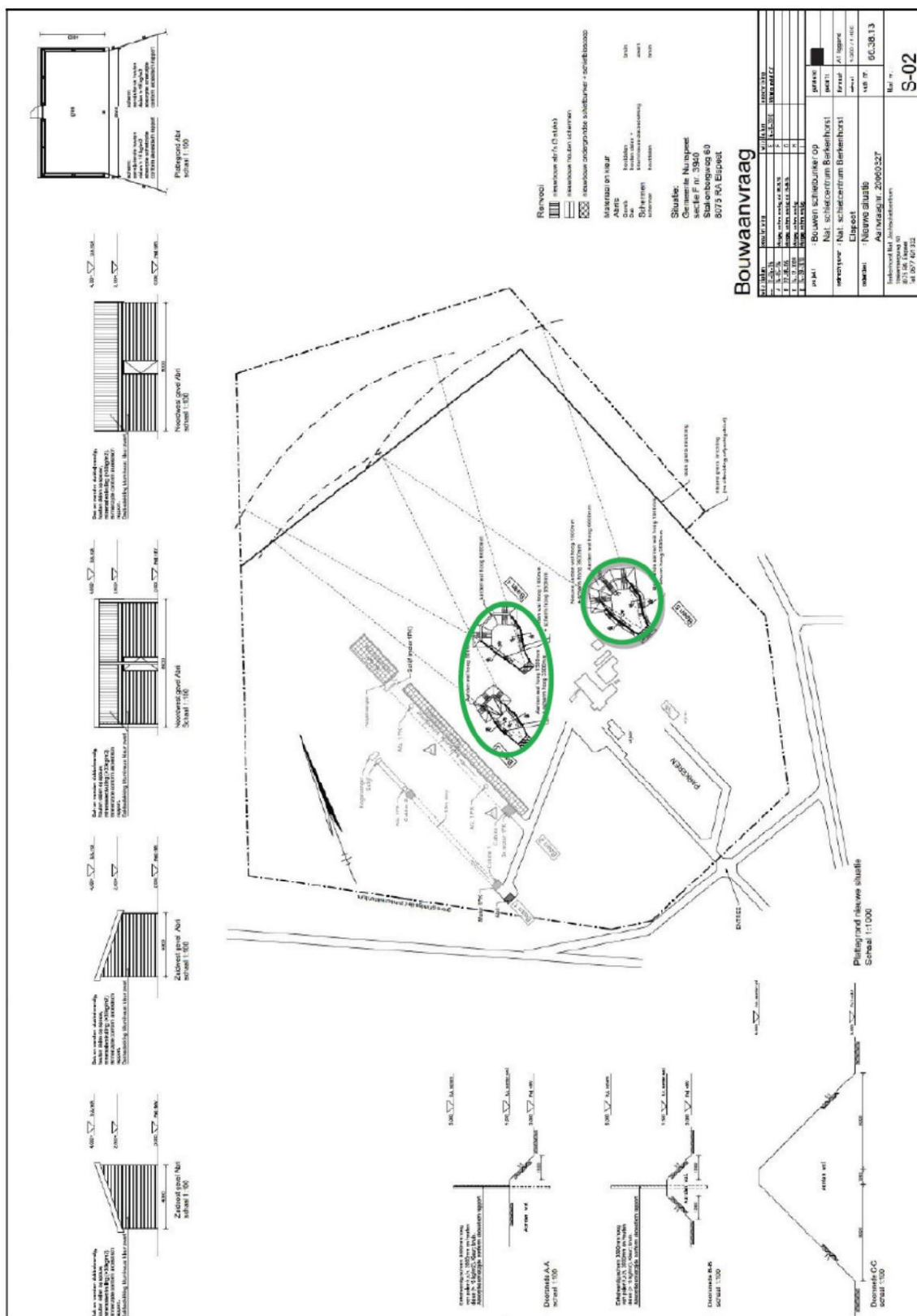
Zoals reeds opgemerkt in de inleiding verzoekt de Berkenhorst u om de lopende aanvraag om ontheffing soortenbeschermingsrecht met zaaknummer 2021-008449 uitsluitend betrekking te laten hebben op de bouw en ingebruikname van de drie bovengrondse schietbanen. Dat zijn namelijk de werkzaamheden die op zo kortst mogelijke termijn weer moeten worden hervat.

Dit betekent dat de aanvraag met zaaknummer 2021-008449 ziet op de volgende activiteiten:

- het (ver)plaatsen van overdekte en ten behoeve van geluid geïsoleerde schuttersplaatsen;
- het aanpassen van de (reeds aanwezige) bovengrondse kleiduiden schietbaan;
- het realiseren van een aarden wal aan het einde van de banen met een hoogte van zes meter;
- het realiseren van absorberende geluidsschermen aan de oostzijde van elk van de drie schietbanen met een hoogte van vijf meter en een scherm aan de westzijde van vijf meter;
- de ingebruikname van de bovengrondse schietbanen voor een (beperkte) duur van maximaal 9 uur per week voor de bovengrondse schietactiviteiten (iedere woensdagmiddag tussen 14:00 uur en 17:00 uur en zaterdag tussen 11:00 uur en 17:00 uur).

Daarmee zien de aangevraagde werkzaamheden uitsluitend op activiteiten die verricht worden in de groen omrande projectgebieden zoals weergegeven figuur 7.

Daarmee worden de werkzaamheden dus ook qua omvang en locatie binnen het terrein aanzienlijk ingeperkt, ten opzichte van de (oude) ontheffing soortenbescherming met kenmerk FF/75C/2016/0090. Volledigheidshalve merk ik op dat voor het gebruik van de bovengrondse banen (ook vanwege de beperkte duur) destijds geen ontheffing nodig was (en dus niet was verleend). Zekerheidshalve maakt dit gebruik wel weer onderdeel uit van de onderhavige aanvraag om ontheffing (zaaknummer 2021-008449).

Figuur 7. Beeld van de plansituatie van de Berkenhorst.

1.4 Doelstelling van het onderzoek

De doelstelling van het onderzoek is tweeledig. Allereerst wordt inzichtelijk gemaakt welke wettelijk beschermde natuurwaarden in het kader van de soortbescherming van planten- en diersoorten te verwachten zijn. Ten tweede worden de consequenties van deze aanwezigheid voor de bouw en ingebruikname van de bovengrondse schietbanen weergegeven.

Gelet op de opdracht genoemd in de inleiding en de doelstelling, is het van belang dat de volgende vragen worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde planten- en diersoorten komen mogelijk voor ter plaatse van en in de directe omgeving van het plangebied van de Berkenhorst?
2. Welke verwachte wettelijk beschermde planten- en diersoorten ondervinden nadelen van de plansituatie, gelet op het soortenbeschermingsrecht opgenomen in hoofdstuk 3 Wnb?

1.4 Opbouw rapport

Na een korte uitleg over de soortbescherming van de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 2) komen achtereenvolgens aan de orde:

- De onderzoeksmethode (hoofdstuk 3).
- Een beschrijving van de aanwezigheid van beschermde soorten (hoofdstuk 4).
- Een beoordeling van de effecten op beschermde soorten (hoofdstuk 5).

In bijlage 2 wordt een overzicht gegeven van de gebruikte definities en afkortingen. In bijlage 3 worden de voorwaarden van het onderzoek weergegeven.

2. BESCHERMDE PLANTEN- EN DIERSOORTEN

2.1 Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht geworden. Deze wet implementeert de Vogel- en Habitatrichtlijn en andere verdragen in het nationaal natuurbeschermingsrecht. Het bevoegd gezag is Gedeputeerde Staten van de Provincie(s) waar een project wordt gerealiseerd. Gedeputeerde Staten kunnen deze bevoegdheid ook overdragen conform lid 7 van deze wet. Doorgaans zijn dit Omgevingsdiensten. De soortbescherming richt zich dan ook primair op de bescherming van plant- en diersoorten die genoemd zijn in deze richtlijnen.

Daarnaast is een deel van de soorten van de Rode Lijst (zie paragraaf 2.2) beschermd via de Wet natuurbescherming.

Voor alle in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten is de algemene zorgplicht van toepassing; handelen of nalaten die gevolgen kunnen hebben dienen achterwege gelaten te worden of er dienen maatregelen getroffen te worden om effecten te voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Indien een plan resulteert in negatieve beïnvloeding van een soort of soorten kan ontheffing worden verleend conform artikel 3.3 van de Wet natuurbescherming voor soorten van artikel 3.1 en 3.2 (Vogelrichtlijnsoorten). Ontheffing kan worden verleend conform artikel 3.8 van de Wet natuurbescherming voor soorten van artikel 3.4 en 3.6 (Habitatrichtlijnsoorten). De criteria voor ontheffingsverlening voor deze soorten zijn identiek aan die Vogel- en Habitatrichtlijn omdat deze richtlijnen zijn geïmplementeerd in het nationaal recht. Het nationaal recht staat het niet toe om hiervan af te wijken. De criteria zijn:

- in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren;
- ter bescherming van flora en fauna.

Om in aanmerking te komen voor een ontheffing dienen mitigerende en eventueel compenserende maatregelen genomen te worden die tot gevolg hebben dat soorten niet nadelig worden beïnvloed in het voorkomen en gedurende de uitvoering van een project.

Naast de Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten is er een derde beschermingsregime dat geldt voor 'andere soorten' (artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming). De andere soorten, ook wel aangeduid als nationaal beschermde soorten, zijn onderverdeeld in twee categorieën:

- Soorten waarvoor provinciaal geen vrijstelling geldt zoals voor de das.

Voor deze soorten is het verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen, de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen en hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

- Soorten waarvoor provinciaal wel vrijstelling geldt. Provincies kunnen voor de nationaal beschermde soorten een algemene vrijstelling verlenen. In de Provincie Gelderland wordt voor een aantal soorten generieke vrijstelling verleend in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden. Het betreft o.a. aardmuis, bastaardkikker, bosmuis, bruine kikker, dwergmuis, dwergspitsmuis, gewone bosspitsmuis, gewone pad, haas, huisspitsmuis, kleine watersalamander, konijn, meerkikker, ree, rosse woelmuis, veldmuis, vos en woelrat.

2.2 Omgevingswet

Op 1 juli 2023 treedt de Omgevingswet in werking. Deze wet zorgt er, simpel gezegd, voor dat alle regels over de fysieke leefomgeving duidelijker en overzichtelijker worden, de leefomgeving integraal wordt benaderd en leidt tot snellere en betere besluiten. In de Omgevingswet wordt ook de natuurbescherming geregeld die voorheen werd geregeld via de Wet natuurbescherming. Het doel is één wet voor alle activiteiten in de fysieke leefomgeving en is ingegeven door de vraag naar een eenvoudige en overzichtelijke wet. De Omgevingswet is meer gericht op maatwerk, door meer ruimte te geven aan overwegingen van decentrale overheden. De huidige Wet natuurbescherming wordt bij de inwerkingtreden geïntegreerd en de huidige onderdelen van de Wet natuurbescherming worden dus in het stelsel van de Omgevingswet opgenomen (beleidsneutrale omzetting).

Het stelsel van de Omgevingswet zit wat anders in elkaar dan de huidige Wet natuurbescherming ondanks het aanhaken. In de Omgevingswet wordt niet gesproken over verbodsbepalingen met betrekking tot soorten, maar over het verbod om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten (art. 5.1. tweede lid, aanhef en onder g Omgevingswet). Wat de schadelijke handelingen zijn en hoe en welke soorten beschermd zijn, staat in Bal² in §11.2.2 (soorten vogelrichtlijn), § 11.2.3 (soorten Habitatrichtlijn) en § 11.2.4 (andere soorten). In deze paragrafen staan de vergunningsplichtige en vergunningsvrije cases en uitzonderingen op de vergunningsplicht. De schadelijke handelingen waarvoor een omgevingsvergunning nodig is, komen overeen met de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. Ook de beschermde gebieden en soorten komen overeen met die uit de Wet natuurbescherming. De aanvraagvereisten zijn wel vergroot (zie § 7.1.8a.2 t/m 7.1.8a.5). Er wordt meer informatie verlangd inzake de onderbouwing van onderzoek, deskundigheid van onderzoeker(s) en resultaten alsmede mitigatie- of compensatiemaatregelen. Het college moet nagaan of de aanvraag volledig is en de aanvrager zo nodig in de gelegenheid stellen om zijn aanvraag aan te vullen. De volledigheidstoets houdt in dat het college nagaat of voor de aangevraagde activiteit een natuurvergunning nodig is. Net als onder de Wet natuurbescherming komt er onder de Omgevingswet weer een algemene vrijstelling voor algemene soorten zoals bosmuis en bruine kikker (art. 4.31 Or en bijbehorende bijlage V11c).

Ook de zorgplicht van de Wet natuurbescherming is opgenomen onder de Omgevingswet. De Wet natuurbescherming stelt dat 'een ieder' voldoende zorg in acht moet nemen voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en in het wild levende dieren en planten. De zorgplicht onder de Omgevingswet krijgt een bredere basis. In de Omgevingswet is immers een algemene zorgplicht opgenomen voor de gehele fysieke leefomgeving en specifieke zorgplichten in het Bal. Het betreft eventueel significant verstorende gevolgen op Natura 2000-gebieden (art. 11.6 Bal) en activiteiten met gevolgen voor in het wild levende dieren en planten (art. 11.27 Bal). In lid 1 wordt de algemene zorgplicht herhaald en in lid 2 wordt de specifieke zorgplicht voorgeschreven. In lid 2 is voorgeschreven hoe aan de zorgplicht moet worden voldaan, dit gaat dus verder dan de algemene zorgplicht. Standaard aanvullend op Wet natuurbescherming is dat:

- Tijdens en na het verrichten van de activiteit wordt nagegaan of de getroffen maatregelen de beoogde effecten hebben; en
- Het verrichten van de activiteit wordt gestaakt, of, als staken van de activiteit redelijkerwijs niet meer mogelijk is, passende herstelmaatregelen worden getroffen als zich, ondanks de getroffen maatregelen, verslechterende of significant verstorende gevolgen voordoen voor de leefgebieden, natuurlijke habitats of habitats van soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

² Besluit en Regeling natuurbescherming (Bnb).

Vooralsnog lijkt het er op dat de Omgevingswet voor natuurbescherming niet veel veranderingen met zich mee zal brengen. De huidige Wet natuurbescherming wordt bij de inwerkingtreden immers 'aangehaakt'. De lijn van 'verzwaring van onderzoek en onderbouwing' die sinds de inwerkingtreding van de Wet natuurbescherming in 2017 is ingezet, lijkt doorgang te vinden. Daarnaast is 'monitoring van effecten' en 'staken activiteiten bij negatieve gevolgen' standaard geworden onder de Omgevingswet dat voorheen alleen werd vereist voor in sommige vergunningen die verleend werden onder de Wet natuurbescherming.

2.3 Rode lijst

De Rode lijst met bedreigde soorten zijn eind 2004 gepubliceerd in de Staatscourant en voor een deel in 2009 en 2017 herzien. Aan de op deze lijst genoemde soorten komt bescherming toe voor zover zij vallen onder het beschermingsregime van de Wet natuurbescherming.

Tussen de Wet natuurbescherming en de Rode lijsten bestaat geen formele relatie. Alleen op basis van "gunstige staat van instandhouding" kunnen bij beschermde Rode lijstsoorten "zwaardere" randvoorwaarden gelden ten aanzien van mitigerende en compenserende maatregelen dan voor algemene soorten. Zo zal het bij zeer algemeen voorkomende soorten die gering afnemen in aantal (Rode lijstsoort met het criterium gevoelig) relatief eenvoudig zijn om aan te tonen dat de "gunstige staat van instandhouding" niet in het geding komt. Voor soorten met een beperkt verspreidingsbeeld en die afnemen in aantal (soorten van de Rode lijst met het criterium bedreigd of ernstig bedreigd) is een uitgebreide effectenstudie wenselijk. Voor deze soorten geldt namelijk de zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Dit artikel is derhalve ook gericht op het voorkomen van doden en verwonden van algemene soorten. Op deze manier wordt nader invulling gegeven aan de bescherming van soorten die in aantal en/of verspreiding afnemen.

3. METHODE

3.1 Verkenning

Op zaterdag 21 mei 2022 is een bezoek gebracht door de heer Mertens³ aan het plangebied en de omgeving van het Nationaal Jachtschietcentrum Berkenhorst. Gedurende dit bezoek is dit gebied en omgeving beoordeeld op het mogelijk voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Dit vond plaats aan de hand van aanwezige ecotopen en sporen. Hiertoe is het plangebied en omgeving integraal afgezocht.

Er is daarnaast gebruik gemaakt van bestaande verspreidingsgegevens om het (potentieel) voorkomen van beschermde soorten te bepalen. Hiertoe zijn datasystemen zoals Waarneming.nl, Telmee.nl en de NDFF geraadpleegd. Daarnaast is er gebruik gemaakt van (regionale) verspreidingsatlassen. Daarnaast is gebruik gemaakt van ecologisch onderzoek dat is uitgevoerd in het kader van de ruimtelijke procedure voor de uitbreiding van Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst en de verleende ontheffing Flora- en faunawet (met kenmerk FF/75C/2016/0090).

3.2 Gericht veldonderzoek

Uit het verkennend onderzoek (zie hoofdstuk 4) blijkt dat het voorkomen van boombewonende vogels met vaste rustplaatsen, foerageergebied vleermuizen, de boommarter, de eekhoorn, de das en de hazelworm niet kunnen worden uitgesloten. Op grond hiervan is naar deze soort(groep)en gericht onderzoek uitgevoerd door [REDACTED]³.

Boombewonende vogels met vaste rustplaatsen

Conform het kennisdocument van de buizerd (Bij 12, 2017) kunnen veel nesten van buizerd worden gevonden door voor half april (voor de bladgroei) geschikte bossen en beplanting uit te kammen. Oude nesten worden opgehoogd en nieuwe nesten zijn in die tijd voltooid na deze periode. Omdat het bos rond de Berkenhorst echter zeer open is, was een veldonderzoek op 21 mei 2022 en tevens gedurende alle dagbezoeken geen probleem voor het opsporen van nesten van buizerd en andere roofvogels zoals wespandiep, sperwer en havik.

Broedvogels zijn daarnaast gedurende vijf inventarisatiemomenten geïnventariseerd (26 mei, 7, 14, 21, 28 juni 2022). Alle bezoeken werden uitgevoerd in de avond of ochtend, gedurende de schemering. Het is van belang om rond de schemering waarnemingen te doen, omdat vogels dan het meest actief zijn. Vogels die daarentegen 's nachts actief zijn (zoals de rans- en bosuil) zijn geïnventariseerd tijdens het vleermuisonderzoek. Ten behoeve van deze uilen werden daarnaast geluiden afgespeeld om het roepen

³ De uitvoerder van het onderzoek was geheel [REDACTED] [REDACTED] zat vanaf zijn 12^e tot zijn 23^e bij de (zoogdierwerk-groep van de) Nederlandsche Jeugdbond voor Natuurstudie. Daarna heeft [REDACTED] gewerkt bij het Vleermuisbureau (dat later is opgegaan in de Zoogdierverseniging) en heeft sinds 2003 (vleermuis)onderzoek uitgevoerd in opdracht en is tevens actief bij de vleermuiswerkgroep (ca. 20 jaar). Geconcludeerd kan dan ook worden dat [REDACTED] een zeer ervaren en deskundig persoon is op het gebied van onder andere vogels, vleermuizen en overige zoogdieren. [REDACTED] werkt landelijk als ecologisch onderzoeker en komt regelmatig in alle provincies. In ruim 25 jaar heeft hij zich bewezen als een zeer deskundig onderzoeker met onder meer een grote kennis van vleermuizen, overige zoogdieren en overige diersoorten.

te stimuleren. De waarnemingen van soorten met vaste rust- en verblijfplaatsen, zeldzame, bedreigde en Rode-lijst soorten zijn in het veld direct op kaart gezet. De gegevens van deze kaarten zijn op kantoor verwerkt tot soortkaarten. Na het broedseizoen zijn alle waarnemingen van de soortkaarten binnen de grenzen van één territorium geclusterd. Alleen soorten die duidelijk meerdere keren territoriaal zijn waargenomen binnen een bepaalde periode worden beschouwd als "broedgeval". Na die periode kunnen het bijvoorbeeld ook "zwervende" of reeds "vliegvlugge" jongen van elders zijn. Nesten en nog niet vliegvlugge jongen zijn tevens beschouwd als broedgeval.

Conform het kennisdocument van de buizerd (Bij 12, 2017) kan de afwezigheid van broedende buizerds (en dus van andere roofvogelsoorten) worden aangetoond, als er tijdens vier gerichte veldbezoeken in de periode maart tot half mei (tijdens goede omstandigheden, met een tussenperiode van minimaal 10 dagen) geen aanwezigheid kan worden aangetoond.

Overige vogels

Naast boombewonende vogels met vaste rustplaatsen zijn er vogels waarvan het wenselijk is om deze te inventariseren. In het bos gebied betreft dit bijvoorbeeld de specifieke soorten die kenmerkend zijn voor verschillende soorten bos zoals de spechten, bonte vliegenvanger en rans- en bosuil. Dergelijke soorten staan op de lijst 5 van de van de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" (Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009a). Conform de uitleg van lijst 5 waarop de dergelijke vogels staan wordt gesteld dat "nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het hele jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen" (Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009b). Deze lijst is onder de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland zeer beperkt aangepast (<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2021/04/Lijst-jaarrond-beschermde-vogelnesten.pdf>). In de uitleg wordt aangegeven dat categorie 5-soorten extra onderzoek vragen, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. In de uitleg wordt daarnaast aangegeven dat categorie 5-soorten wel jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Gedurende de verschillende onderzoeksronden is derhalve direct geïnventariseerd op dergelijke soorten.

Inmeten vermeldenswaardige vogels

Op 18 oktober 2022 zijn alle vermeldenswaardige nesten van vogels door Nidim Drones & surveys uit Velp ingemeten en zijn de resultaten op kaart gezet.

Foerageergebied vleermuizen

Gelet op het ontbreken van gaten in bomen waarin vleermuizen zich kunnen ophouden (zie hoofdstuk 4) is gericht geïnventariseerd op het voorkomen van foeragerende en rondvliegende vleermuizen. Het inventariseren van vleermuizen vond plaats door middel van batdetector-onderzoek (Petterson D-240). Met de batdetector worden de, voor mensen onhoorbare, ultrasone geluiden van vleermuizen omgezet naar de voor het menselijk oor hoorbare geluiden. Soorten kunnen door de geluiden (frequentie, ritme en klank) en zichtbeelden worden onderscheiden. Door interpretatie hiervan kan tevens het gedrag afgeleid worden en kunnen onder andere foerageerplaatsen en rond- en laagvliegende vleermuizen worden opgespoord. Het vleermuisinventarisatie-protocol van het Netwerk Groene Bureaus (2017, 2021) stelt dat foeragerende vleermuizen onderzocht moeten worden door middel van:

- 2 x 2 uur onderzoek, waarvan 1 x in de kraamperiode (doorgaans van 1 jun - 15 jul),
 - starttijd t.o.v. zonsondergang; doorgaans 30 min na (maximaal donker)
 - eindtijd t.o.v. zonsopkomst; (30 min) 60 min voor
 - periode tussen veldbezoeken; tenminste (4) 8 weken
- Vleermuizen zijn gedurende elf inventarisatiemomenten geïnventariseerd (26, 31 mei, 7, 14, 21, 28 juni, 9, 16, 23, 30 augustus en 6 september 2022) met een totale onderzoeksomvang van ongeveer 22 uur. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de methode per soortgroep, de inventarisatieduur en de bezoekdata. In bijlage 3 worden de omstandigheden weergegeven.
- Gedurende de verschillende onderzoeksronden is rondgelopen waardoor er een goed en volledig beeld ontstaan is van het plangebied en de omgeving.
- De methode voor het inventariseren van vleermuizen voldoet aan bij het Inventarisatie Protocol van het Netwerk Groene Bureaus (Netwerk Groene Bureaus, 2017, 2021) en de kennisdocumenten van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis, rosse vleermuis en gewone grootvleermuis (Bij 12, 2017a,b,c,d,e).

Boommarter

Conform de handleiding voor de inventarisatie van Boommarters (Achterberg, 2007) zijn de eerste aanwijzingen dat ergens boommarters voorkomen vaak sporen. Op 21 mei 2022 is naar deze sporen gericht gezocht. Sporen betreffen dan bijvoorbeeld uitwerpselen (keutels). Slijtage of knaagsporen aan de rand van een (boom)gat, opvallend door afwijkende kleuren ten opzichte van de rest van de stam, wijzen ook op recent gebruik van een (boom)holte. Prooiresten kunnen een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van boommarters. Conform de handleiding kunnen ook afgebeten veren betekenen dat het om een zoogdier als predator gaat. Op de grond kan dit ook een vos of een andere martersoort zijn. Daarnaast kan gericht worden gezocht naar potentiële nestplaatsen van boommarters. Op 21 mei 2022 is naar deze potentiële nestplaatsen gericht gezocht. Conform de handleiding moet in principe de ingang naar een holte een minimum diameter van 5 cm hebben, gelet op de breedte van de schedel van een volwassen boommarter. Omdat het bos rond de Berkenhorst echter zeer open is, was een veldonderzoek op 21 mei 2022 en tevens gedurende alle dagbezoeken geen probleem voor het opsporen van deze potentiële nestplaatsen.

Gedurende het nachtelijk vleermuisonderzoek (26, 31 mei, 7, 14, 21, 28 juni, 9, 16, 23, 30 augustus en 6 september 2022) is er tevens geluisterd naar geluiden van boommarters (ca. 22 uur). Met name als marters jongen hebben zijn ze luidruchtig. Daarnaast is gedurende het nachtelijk vleermuisonderzoek gericht geïnventariseerd op foeragerende en rondlopende dieren. Hiertoe is 's avonds het onderzoeksgebied afgezocht. Hiertoe is met een sterke lamp regelmatig het bos beschenen om foeragerende en rondlopende dieren te kunnen waarnemen.

Eekhoorn

Eekhoorns zijn geïnventariseerd door te zoeken naar sporen en zichtwaarnemingen op 21 mei 2022 en tevens gedurende alle dagbezoeken naar bijvoorbeeld broedvogels. Onderzoek naar het voorkomen van (nesten van) eekhoorns vindt plaats op basis van zichtwaarnemingen. Zichtwaarnemingen betreffen foeragerende, rustende of trekkende dieren. Sporen waar gericht naar gezocht is zijn de nesten of foerageersporen. Nesten worden gebouwd in bomen en zijn vaak rond en bestaan uit een vrij dichte samengebouwde bol met één opening. Het nest lijkt hierbij op een eksternest dat echter veel opener is. Met behulp van een verrekijker werd gezocht naar de bolvormige nesten in de (vorken van) bomen. Deze nesten kunnen het beste worden geïnventariseerd als er nog geen blad aan de bomen zit. Omdat het bos rond de Berkenhorst echter zeer open is, was een veldonderzoek op 21 mei 2022 en tevens gedurende alle dagbezoeken geen probleem voor het opsporen van deze nesten. Foerageersporen betreffen afgebeten en afgekloven kegels van dennenappels of andere noten en zaden die jaarrond kunnen worden gezocht.

Das

Conform het kennisdocument van de das (Bij 12, 2017) kan de aanwezigheid van dassen in een gebied het beste aangetoond worden door de sporen die ze achterlaten te inventariseren. Aantonen van dassen vindt plaats, conform het kennisdocument, door de aanwezigheid van burchten, graafactiviteiten, wissels, haar aan prikkeldraad, mestputjes, vraatsporen, en dergelijke vast te stellen. Conform het kennisdocument kan dit onderzoek het beste worden verricht van september tot en met mei omdat er dan geen of weinig blad aan de bomen en struiken is. Omdat het bos rond de Berkenhorst echter zeer open is, was een veldonderzoek op 21 mei 2022 en 17 oktober 2022 en tevens gedurende alle dagbezoeken geen probleem voor het opsporen van sporen.

Op 18 oktober 2022 zijn alle burchten door Nidim Drones & surveys uit Velp de burchten / pijpen en enkele sporen ingemeten en zijn de resultaten op kaart gezet.

Conform het kennisdocument van de das (Bij 12, 2017) kan het gebruik van een burcht worden vastgesteld met behulp van camera's ('cameravallen'). Het staat vast dat de burcht in gebruik is als deze is belopen of in de afgelopen vijf jaar in gebruik is geweest. Omdat er op 21 mei 2022 drie belopen burchten zijn vastgesteld (zie hoofdstuk 4) zijn er van 31 mei tot 14 juni 2022 op deze drie belopen burchten drie cameravallen geplaatst (per burcht één cameraval).

Daarnaast zijn de houtwallen, graslanden en bossen beoordeeld op het de kwaliteit van het gebied als foerageergebied. Hiertoe is beoordeeld de beschikbaarheid van wormen (het stapelvoedsel van dassen), fruit (bijvoorbeeld bramen), mais en ander voedsel zoals kleine ge- en ongewervelden.

Hazelworm

Alle reptielen zijn koudbloedig en aangewezen op een externe warmtebron om hun temperatuur te reguleren. In het voorjaar, bij koude en zonnige dagen, liggen de reptielen dan ook vaak te zonnen. Bijvoorbeeld levendbarende hagedissen kunnen dan eenvoudig worden vastgesteld. Hazelworm heeft een meer beschut leven en warmt zich op door onder vegetatie, takken, stronken te kruipen die in de zon liggen.

Conform de soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017) van het Netwerk Groene Bureaus dient inventariserend onderzoek uitgevoerd te worden:

- in de periode juni t/m september,
- met minimaal 4 onderzoeksronden,
- met een spreiding tussen eerste en laatste bezoek van minimaal één maand,
- met een gewenningsperiode van één maand.

Voor het waarnemen van de hazelworm zijn derhalve op 21 mei 2022 totaal 30 platen neergelegd, verspreid over drie raaien, waaronder de hazelwormen zich kunnen verschuilen.

Deze platen zijn zeven keer gecontroleerd op 21, 28 juni, 9, 16, 23, 30 augustus en 6 september 2022.

In het protocol wordt aangegeven dat de huidige versie inventarisatieprotocollen (2017) voor dit moment de best beschikbare en toepasbare kennis (bladzijde 2 van dit protocol). Gedurende het aflopen van deze platen is tevens geïnventariseerd op zonnende reptielen zoals de levendbarende hagedis en zandhagedis.

3.3 Onderzoeksronden

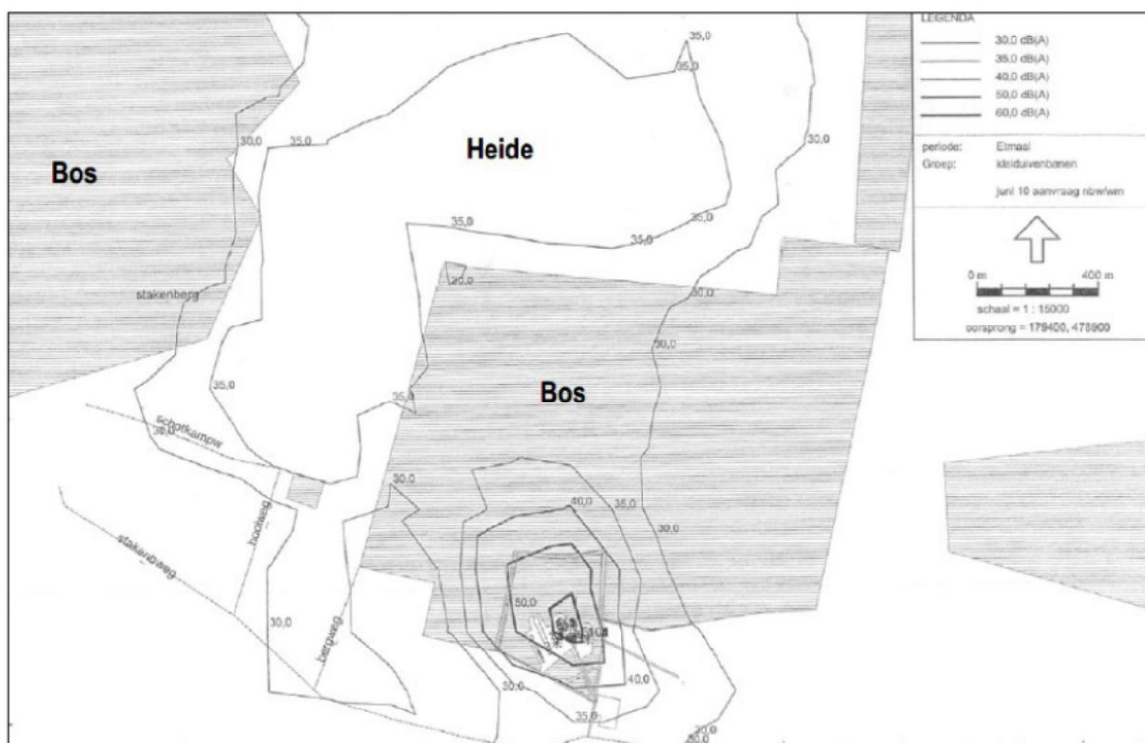
Gelet op de aard en omvang van het onderzoeksgebied zijn totaal 12 onderzoeksronden uitgevoerd op 21, 26, 31 mei, 7, 14, 21, 28 juni, 9, 16, 23, 30 augustus en 6 september 2022 met een totale onderzoeksomvang van 46 uur. In onderstaande paragrafen wordt per soortgroep de inventarisatiemethode weergegeven. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de methode per soortgroep, de inventarisatieduur en de bezoekdata. In bijlage 3 worden de omstandigheden weergegeven.

Tabel 1. Overzicht inventarisatieronden naar de aanwezigheid van vleermuizen en broedvogels ter plaatse van en rond Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet.

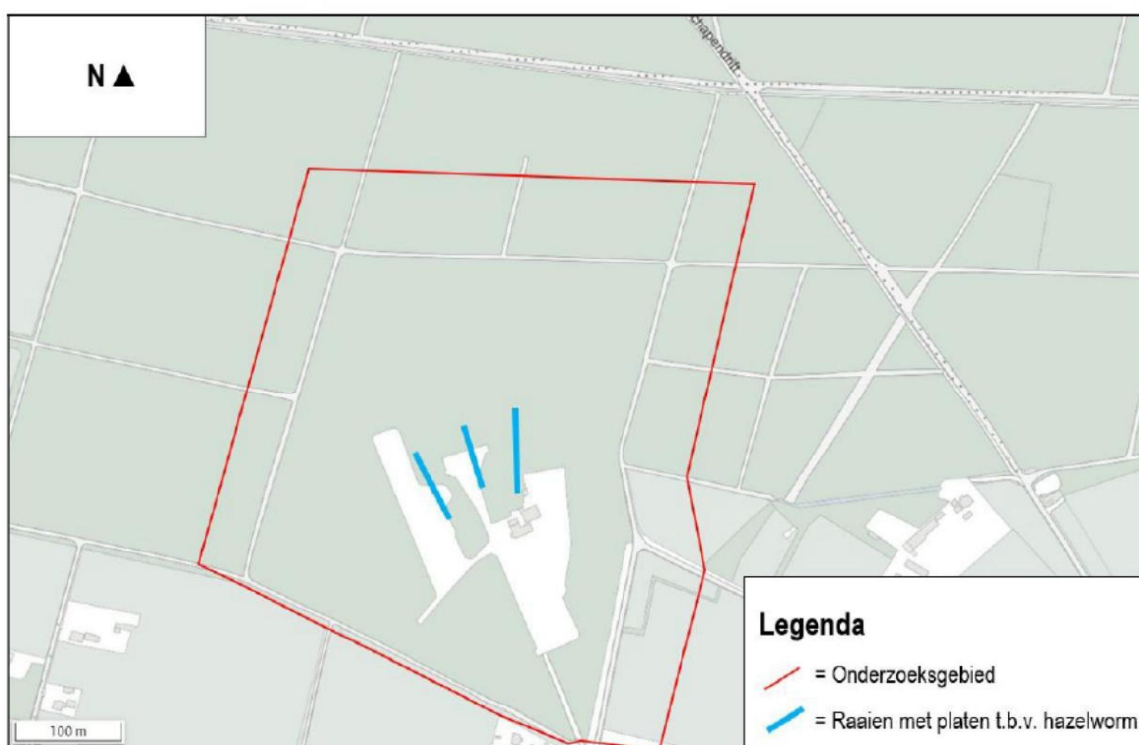
Datum	Vleermuizen	Vogels
Verkenning		
- 21 mei 2022	Boomholten zoeken	Horsten zoeken
Voorjaar/voorzomer		
- 26 mei 2022	Foerageerplaatsen en gebieden	Nestlocaties
- 31 mei 2022	Foerageerplaatsen en gebieden	
- 7 juni 2022	Foerageerplaatsen en gebieden	Nestlocaties
- 14 juni 2022	Foerageerplaatsen en gebieden	Nestlocaties
- 21 juni 2022	Foerageerplaatsen en gebieden	Nestlocaties
- 28 juni 2022	Foerageerplaatsen en gebieden	Nestlocaties
Voorherfst		
- 09 augustus 2022	Foerageerplaatsen en gebieden	-
- 16 augustus 2022	Foerageerplaatsen en gebieden	-
- 23 augustus 2022	Foerageerplaatsen en gebieden	-
- 30 augustus 2022	Foerageerplaatsen en gebieden	-
- 06 september 2022	Foerageerplaatsen en gebieden	-
- 18 oktober 2022	-	Inmeten

3.4 Onderzoeksgebied

Omdat de ingebruikname van de Berkenhorst zal samen gaan met geluidbelasting, zijn binnen de inrichting diverse geluidswerende maatregelen getroffen. Er is door Van den Bos uitgebreid onderzoek verricht naar geluidseffecten van de inrichting van De Berkenhorst. Dit onderzoek is neergelegd in het rapport Van den Bos "Akoestisch onderzoek Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst te Elspeet" (d.d. 1 juni 2010). Volgens van den Bos 2010 bereikt de geluidsgrens van 40dB (A) de heide aan de noordzijde niet. Hierbij zij erop gewezen dat in het geluidsonderzoek de gehele inrichting De Berkenhorst is betrokken na wijziging inclusief bijvoorbeeld de verkeersbewegingen en de horeca / clubhuis (waarvan overigens het geluid niet buiten de inrichting is te vernemen). Beneden de 40 dB (A) geluidsgrens worden geen effecten op broedvogels gemeten (Reijen, e.a., 1992, Klein 2008). Nu gelet op de mitigerende maatregelen het uitgesloten is dat op de heide door het bovengronds schieten de 40 dB (A) contour wordt overschreden, is alleen in het bos rond de Berkenhorst onderzoek verricht. Volledigheidshalve zij ook nog gewezen op de duur van het geluid; enkel 9 van de 168 uren per week zal er geschoten worden binnen de (bovengrondse) inrichting.

Figuur 8. Geluidscontouren rond de Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeek met geluidsreducerende maatregelen (Van den Bos, 2010).

Figuur 9. Onderzoeksgebied Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeek met raaian met platen ten behoeve van de inventarisatie van de hazelworm.

4. RESULTAAT INVENTARISATIE EN BEOORDELING

4.1 Eerder ecologischonderzoek in en rond de Berkenhorst

Zoals aangegeven in paragraaf 1.1. van onderhavig onderzoek wordt er reeds langere tijd gewerkt aan de uitbreiding van Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeek. Op basis van uitgebreid ecologisch onderzoek heeft het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in 2010 geconcludeerd dat een ontheffing voor beschermde soorten niet noodzakelijk was voor de uitbreiding en het gebruik van het centrum (zie bijlage 4). In 2012 is vervolgens dit onderzoek door onderhavig bureau geactualiseerd (Adviesbureau Mertens, 2012). Op 13 mei 2016 is vervolgens één hazelworm aangetroffen (Adviesbureau Mertens, 2017). Op grond hiervan is ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd en verkregen op 16 september 2016 (zie bijlage 5). Van deze ontheffing is gebruik gemaakt door het plangebied uit te roosteren met faunadoek (zie bijlage 6 en 7) en de hazelwormen weg te vangen in het plangebied (Briefnotitie 30 oktober 2017 Adviesbureau Mertens). Er werden bij het wegvangen in 2017 geen hazelwormen gevangen. Tot aan het einde van onderhavig onderzoek is het plangebied uitgerasterd met dit faunadoek voor het weren van de hazelwormen. In 2017 is vervolgens opnieuw het ecologisch onderzoek geactualiseerd (Adviesbureau Mertens, 2017). Aangezien deze inventarisatie vijf jaar oud is en om de vragen te kunnen beantwoorden in het kader van de verlengingsaanvraag, wordt in onderhavig onderzoek de huidige situatie ten aanzien van de aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten weergegeven.

4.2 Flora

In 2012 is het plangebied en omgeving van de Berkenhorst uitgebreid geïnventariseerd op het voorkomen van beschermde, rode lijst en vermeldenswaardige planten, waarbij ook een beschrijving is gegeven van het ontstaan van het huidige landschap (Adviesbureau Mertens, 2012). Uit dit onderzoek volgt dat de Berkenhorst is gelegen in een heideontginningslandschap. Dit landschap is begin twintigste eeuw omgeploegd en ingepland met grove den. Al voor deze ontginning werd het gebied gebruikt als schietbaan. De lage duinen fungeerden als kogelvang. Deze zijn later opgehoogd en later is de baan ondergronds gegaan. Het maaiveld is dus nogal geaccidenteerd (tussen de 23 en 29 m +NAP). De hoogtes rond de banen betreffen opgewopen grondwallen. Aan de buitenkant van het terrein wordt het reliëf gevormd door natuurlijke lagelandduinen en uitgestoven laagtes. Het bodemmateriaal bestaat uit leemarm fijn zand (stuif- en dekzand) met grind in de ondergrond (smeltafzettingen). De onderste bodems betreffen haarpodzolgronden. Het grondwater zit diep (meer dan 2 meter beneden maaiveld). Gedurende het uitgebreid onderzoek in 2012 zijn geen soorten vastgesteld die beschermd zouden zijn onder de huidige Wet natuurbescherming. Gedurende het verkennend veldonderzoek op zaterdag 21 mei 2022 zijn ook geen beschermde plantensoorten of resten van beschermde plantensoorten vastgesteld (in of direct rond het plangebied). Beschermde planten onder de Wet natuurbescherming komen ook alleen voor in specifieke ecotopen zoals vennen en beken. Dergelijke ecotopen komen niet voor in en rond de Berkenhorst. Op grond hiervan wordt de aanwezigheid van beschermde plantensoorten uitgesloten en derhalve kunnen negatieve effecten op beschermde plantensoorten worden uitgesloten.

4.3 Vleermuizen

Getoetst is op de verschillende functies die het plangebied kan hebben voor vleermuizen. Dit betreft plaatsen waar vleermuizen kunnen verblijven (verblijfplaatsen zoals kolonie-, paar- en winterverblijfplaatsen), vaste routen tussen verblijfplaatsen in de zomer en winter; respectievelijk vlieg- en migratierouten en plaatsen en gebieden waar vleermuizen foerageren.

Verblijfplaatsen

De aanwezigheid van verblijfplaatsen zoals kolonie-, paar- en overwinteringsplaatsen van vleermuizen kan volledig worden uitgesloten in het plangebied. In het plangebied bevinden zich geen gebouwen en geen bomen of overige plaatsen waar vleermuizen kunnen verblijven. Direct rondom het plangebied zijn deze ook afwezig door het ontbreken van spechtengaten of inrottingsgaten in de bomen. Op grotere afstand rond het plangebied is bos gelegen met bomen van beperkte omvang en de opstallen van de Berkenhorst. In dit bos zijn slechts enkele inrottingsgaten aangetroffen die minder geschikt zijn als (potentiële) verblijfplaats. In de opstallen van de berkenhorst ontbreekt het aan geschikte openingen die een functie kunnen vervullen als verblijfplaats. In het dak en in de muren van de opstallen van de berkenhorst zijn namelijk geen mogelijkheden aangetroffen op zaterdag 21 mei 2022 waarin vleermuizen zich kunnen verbergen. Het dak zit op alle punten aangesloten. In de muren zijn geen openingen waarin vleermuizen kunnen verblijven. Gedurende het verkennend veldonderzoek zijn ook geen sporen van vleermuizen vastgesteld zoals keutels en afgebeten vleugels van vlinders. De opstallen van de Berkenhorst zitten ook voor een deel onder spinnenrag (zie figuur 10) dat wijst op de afwezigheid van vleermuizen. Aan de noordzijde van het clubhuis van de Berkenhorst is wel een vleermuiskast aanwezig. Deze was op zaterdag 21 mei 2022 niet in gebruik en ook ontbrak het aan sporen van vleermuizen.

Vleermuizen zijn over het algemeen minder gevoelig voor piekgeluiden. Voorbeelden hiervan zijn kerkzolders met klokken waar vleermuizen verblijven en ondergrondse ruimten onder spoorlijnen waar vleermuizen overwinteren. Volledigheidshalve zij ook nog gewezen op de duur van het geluid; enkel 9 van de 168 uren per week zal er geschoten worden binnen de (bovengrondse) inrichting. Gelet op het feit dat er geen verblijfplaatsen zijn in het plangebied, niet worden voorzien rondom, er maximaal 5,35% van de tijd bovengronds geschoten zal worden en vleermuizen minder gevoelig zijn voor piekgeluiden, worden negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen uitgesloten.

Figuur 10. Veel spinnenrag op de opstallen van Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet op 21 mei 2022.

Vlieg- en migratieroutes

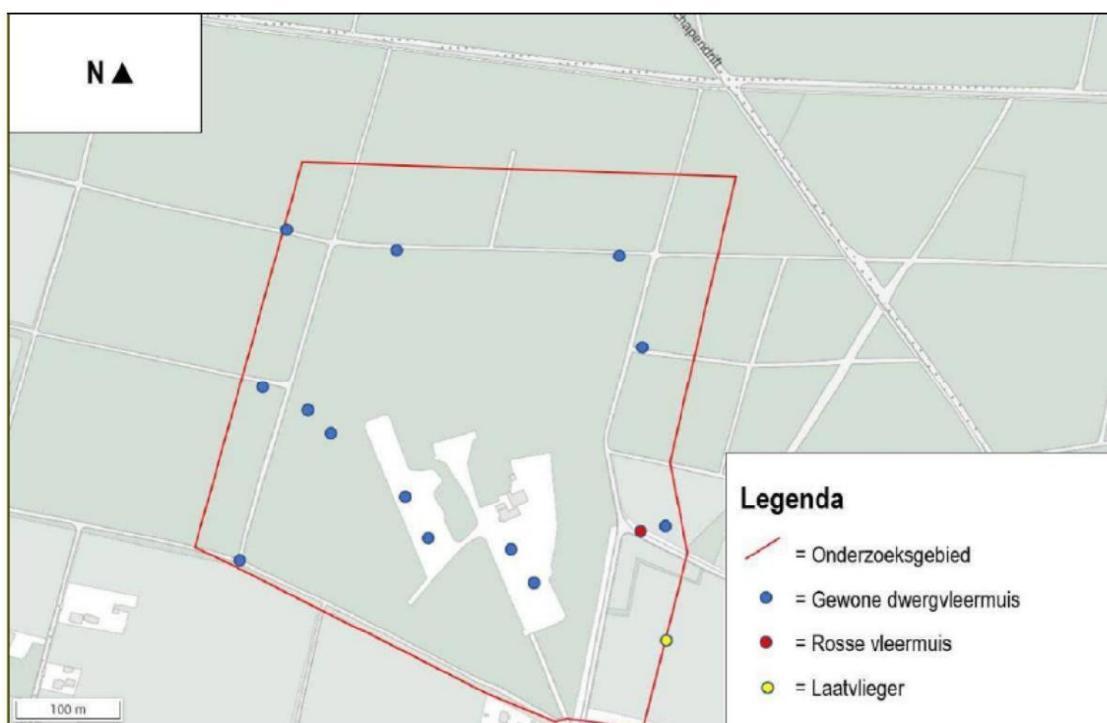
Met de realisatie van de plannen gaan geen doorgaande landschapselementen verloren voor vleermuizen. Vleermuizen kunnen zich gedurende en na realisatie van de plannen gewoon blijven oriënteren. Daarnaast zijn er voldoende alternatieve landschapselementen in de omgeving, zoals de paden in het bos rondom. Negatieve effecten op vlieg- en migratieroutes van vleermuizen kunnen derhalve worden uitgesloten.

Foerageergebied

Met de realisatie van de plannen zal het gebied niet wezenlijk van vorm veranderen, gelet op de foerageermogelijkheden van vleermuizen. Mogelijk foerageert er gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, franjestaart, rosse vleermuis en laatvlieger als gevolg van de aanwezige ecotopen en de ligging nabij de agrarische enclave. Om verstoring op de foeragerende vleermuizen en overige natuurwaarden te voorkomen wordt het gebied beperkt verlicht waardoor vleermuizen gewoon kunnen blijven foerageren. In de ruime omgeving zijn ook voldoende alternatieve foerageerplaatsen aanwezig. Negatieve effecten op de foerageermogelijkheden van vleermuizen worden derhalve uitgesloten.

Foerageerplaatsen

Er zijn gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en laatvlieger waargenomen. Van deze soorten werden ook foerageerplaatsen aangetroffen. De gewone dwergvleermuis is foeragerend aangetroffen in en rond het plangebied. Gedurende alle onderzoeksmomenten kon deze soort worden vastgesteld. Er zijn geen vliegroutes vastgesteld van gewone dwergvleermuis. Omdat de gewone dwergvleermuis uitsluitend gebouwbewond is en er in het plangebied geen geschikte gebouwen staan, kan het voorkomen van verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden uitgesloten. Rosse vleermuis is kortstondig aangetroffen op 29 juni 2022. Eén dier vloog al foeragerende op relatief lage hoogte aan de zuidoostzijde van het plangebied. Er zijn gedurende onderhavig onderzoek geen aanwijzingen gevonden van de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de rosse vleermuis. Net als rosse vleermuis is laatvlieger op één plaats aangetroffen aan de rand van het plangebied. Omdat de laatvlieger uitsluitend gebouwbewond is en er in het plangebied geen geschikte gebouwen staan, kan het voorkomen van verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden uitgesloten. In figuur 11 zijn de foerageerplaatsen van de vleermuizen weergegeven.

Figuur 11. Foerageerplaatsen van vleermuizen in het onderzoeksgebied van het Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst in 2022.

4.4 Das

Historisch voorkomen dassen

In een ecologisch onderzoek uit 2005 dat uitgevoerd is in verband met de uitbreiding van de Berkenhorst wordt reeds melding gemaakt van de das (Hoven, 2005). Rondom de Berkenhorst werden in 2005 vier burchten van dassen vastgesteld. In 2005 waren burchten van dassen ten noorden van de Berkenhorst. Op 21 mei 2022 werden geen burchten aangetroffen ten noorden van de Berkenhorst. Sinds 2015 worden burchten / pijpen van dassen -in meer of mindere mate -vastgesteld rondom de Berkenhorst (Adviesbureau Mertens, 2012, 2016).

Huidig voorkomen das

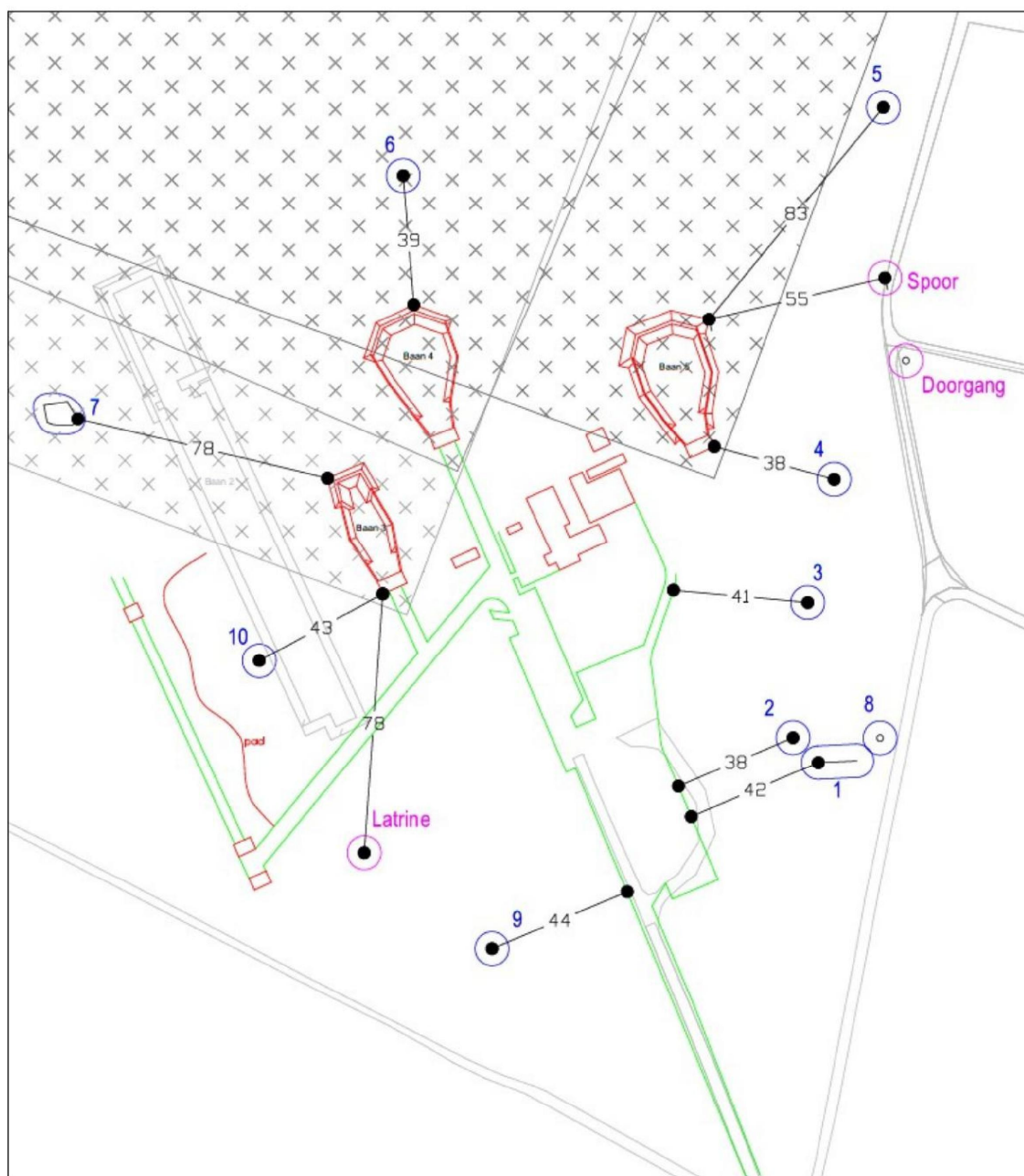
In 2022 werden totaal tien burchten / pijpen van dassen aangetroffen. Deze burchten / pijpen bevonden zich voor een groot deel ten oosten van de Berkenhorst, waar in 2022 ook relatief veel sporen van de das werden aangetroffen langs een pad en langs een paardenweiland (zie figuur 12). Een duidelijke onderdoorgang is aanwezig naar dit weiland.

Grotere en oudere burchten zijn 1/2 en 7/8. De overige burchten / pijpen van dassen worden in meer of mindere mate belopen. Burcht nummer 7 is de enige burcht rond de Berkenhorst die in 2006 ook aanwezig was (Adviesbureau Mertens, 2016). De overige burchten genoemd in figuur 12 zijn sinds 2016 nieuw.

Conform het kennisdocument van de das (Bij 12, 2017) kan het gebruik van een burcht, naast bewoningssporen, worden vastgesteld met behulp van camera's ('cameravallen'). Omdat er op 21 mei 2022 drie belopen burchten zijn vastgesteld, zijn er van 31 mei tot 14 juni 2022 op deze drie belopen burchten drie cameravallen geplaatst (per burcht één cameraval). De opstelling van de cameravallen ten opzichte van de burchten staat weergegeven in figuur 14. Na het voorjaar van 2022 zijn meer burchten / pijpen belopen door dassen (zie tabel 2). Daaruit volgt dat op alle 10 locaties één van de pijpen in gebruik zijn en dat dus alle burchten worden gebruikt door dassen.

Tabel 2. Overzicht van de aangetroffen burchten / pijpen van dassen in 2022 in en in de omgeving van de Berkenhorst.

Burcht / pijp	Beschrijving	Totaal aantal pijpen	Belopen pijpen
1	Burcht met enkele pijpen	2	1
2	Twee solitaire pijpen die mogelijk in verbinding staan met 1, camera geplaatst	1	1
3	Eén duidelijk belopen pijp waarop camera is geplaatst	1	1
4	Oudere burcht met vier pijpen, waarvan drie al langdurig dicht	4	1
5	Pijp die in het voorjaar is belopen en daarna in verval is geraakt, camera geplaatst	1	1
6	In zandwal, oudere burcht met twee pijpen	2	2
7	Oudere burcht met momenteel vij zichtbare pijpen, waarvan 1 belopen in de herfst	5	1
8	Nieuwe pijp die ontstaan is in het najaar van 2022	1	1
9	Burcht die duidelijk wordt gebruikt, mede gelet op latrine nabij	2	2
10	Nieuwe pijp die ontstaan is in het najaar van 2022	1	1

Figuur 12. Burchten en sporen van de das in het onderzoeksgebied van het Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeek in 2022.

Figuur 13. Beeld van de burchten en sporen van de das in het onderzoeksgebied in en rondom Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet op 17 oktober 2022.

Vervolg figuur 13. Beeld van de burchten en sporen van de das in het onderzoeksgebied in en rondom Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet op 17 oktober 2022.

Vervolg figuur 13. Beeld van de burchten en sporen van de das in het onderzoeksgebied in en rondom Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet op 17 oktober 2022.

Vervolg figuur 13. Beeld van de burchten en sporen van de das in het onderzoeksgebied in en rondom Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet op 17 oktober 2022.

Vervolg figuur 13. Beeld van de burchten en sporen van de das in het onderzoeksgebied in en rondom Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet op 17 oktober 2022.

Figuur 14. Beeld van de opstelling van de cameravallen nabij de belopen burchten van de das in het onderzoeksgebied van het Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet op 31 mei 2022.

Figuur 15. Sporen das aan de oostzijde van het Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet op 17 oktober 2022.

Figuur 16. Latrine van de das ten zuidwesten van burcht 9 aan de oostzijde van het Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet op 17 oktober 2022.

Voedselvoorziening das

Dassen leven voor een groot deel van wormen. Hierbij worden grote wormen meer gegeten dan kleine wormen. In Engeland werd met name *Lumbricus terrestris* gegeten. In mindere mate behoren de soorten van het geslacht *Allolobophora* tot het dieet.

In jaren met weinig neerslag neemt het aandeel wormen aanzienlijk af en nemen andere voedselbronnen in verhouding een belangrijkere plaats in. Er wordt dan echter langer gevoerageerd en derhalve moet er vanuit worden gegaan dat een periode met droogte in de actieve periode van dassen negatief is voor de das.

Wormen worden voor een groot deel verzameld in vegetaties die niet te hoog zijn (<20 cm). Blijkbaar worden dus hoge vegetaties niet gewaardeerd om in te foerageren. Het foerageren vindt al snuivend plaats omdat de das voor het grootste deel op geur foerageert. Een worm die uit zijn hol is gekomen wordt direct opgegeten. Wormen die nog gedeeltelijk in hun hol zitten worden met de snijtand door midden gebeten en dan verorberd. Het deel dat nog in de grond zit, wordt er met de snuit direct uitgehaald. Dit laat de kenmerkende dassenputjes achter.

Op graslanden met veel organisch materiaal in de bodem en een stabiel microklimaat komen gemiddeld de meeste wormen voor; tot 900 per m². Op gronden met weinig organisch materiaal als zandgronden zijn de aantallen laag en kunnen de wormen zelfs ontbreken. Uitzonderingen als gevolg van ondoorlatende lagen, slechte ontwatering of weinig organische stof productie kunnen de dichtheden sterk verlagen.

Op akkerlanden is de dichtheid aan wormen laag. Dichtheden variëren van 50 tot 300 per m². De dichtheid is het hoogst waar loof wordt ondergewerkt na de oogst of waar stalmest wordt gebruikt. Aantallen zijn daarnaast laag wegens bewerking van gronden en temperatuurschommelingen. In onderhavig plangebied worden de gronden al langere tijd niet meer bemest.

Bosgronden (gelegen in bossen en houtwallen) zijn over het algemeen schaars aan wormen omdat zij vaak gelegen zijn op zandgronden. In bossen op zandgronden variëren de dichtheden van 20 tot 50 per m², dit ondanks de hoge toevoer van organisch materiaal (o.a. bladval). Over het algemeen zijn echter vrije humuszuren beperkend voor de aanwezigheid van grotere dichtheden. Op kalkhoudende gronden of gronden met klei kunnen de dichtheden aanzienlijk hoger zijn.

Het plangebied is gelegen op op zand met een diepe grondwaterstand (zie paragraaf 4.2). Volgens een onderzoeksrapport van ARCADIS (Arcadis, 2005. Dassen en golfbanen duurzaam samen?; naar een planologisch toetsingskader voor golfbanen in dassenleefgebieden. Den Bosch, 1-40, 5 bijlagen) vormen primaire voedselgebieden vochtige (beweide) graslanden met een hoge dichtheid aan regenwormen, die worden gekenmerkt door eigenschappen op het gebied van bodem, grondwaterstand en vegetatietypen. De Berkenhorst is gelegen in een bospunt van de Veluwe, aan de rand van de agrarische enclave. Het is aannemelijk dat het hoofdbestanddeel van het voedsel wordt gehaald uit deze agrarische enclave omdat hier bemeste weilanden zijn te vinden. Dit wordt bevestigd door de beperkte hoeveelheid sporen van dassen gedurende onderhavig in het plangebied.

Resultaten onderzoek cameravallen

Met het onderzoek met de cameravallen zijn geen dassen waargenomen. Wel zijn de zoogdieren haas, konijn, poes, bosmuis en eekhoorn vastgelegd. Daarnaast zijn de vogelsoorten roodborst en winterkoning gefotografeerd (zie figuur 17).

Figuur 17. Waarnemingen van haas, poes, konijn, bosmuis en eekhoorn met de cameravallen bij drie burchten in de periode van 31 mei tot 14 juni 2022.

Beoordeling van effecten

Dassen komen voor rondom de Berkenhorst en hebben daar ook hun vaste rust- en verblijfplaatsen. Op basis van het onderzoek met cameravallen blijkt dat er mogelijk in het voorjaar van 2022 geen dassen leven rondom de Berkenhorst. In ieder geval staat vast dat geen van de burchten / gebruikte pijpen wordt gebruikt als kraamburcht. Sporen zijn echter in ruime mate vastgesteld in de (na)herfst van 2022, blijkbaar leven er dus toch dassen. Deze dassen foerageren in het bos rondom de Berkenhorst, gelet op de voedselgeschiktheid en sporen, maar voornamelijk in de agrarische enclave.

Conform het Kennisdocument das (Bij12, 2017) worden verschillende afstanden aangehouden om het effecten op een burcht of andere verblijfplaats vast te stellen.

- 20 meter van een burcht; er kan geen gunstige periode worden aangegeven om de werkzaamheden uit te voeren.
- 50 meter van een burcht; activiteiten die binnen 50 meter van de meest nabijgelegen toegang tot de dassenburcht tussen zonsopgang en zonsondergang (of later dan 19.00 uur als de zon later onder gaat) plaatsvinden kunnen effect hebben op de functionaliteit van de burcht.
- 200 meter; activiteiten die binnen 200 meter van de meest nabijgelegen toegang tot de dassenburcht tussen zonsondergang (of later dan 19.00 uur als de zon later onder gaat) en zonsopgang plaatsvinden kunnen effect hebben op de functionaliteit van de burcht.

Conform figuur 12 vinden er geen werkzaamheden plaats binnen 20 meter van een ingang van een burcht.

Conform figuur 12 is de burcht 4 gelegen op ca. 38 meter afstand en is burcht 6 gelegen op ca. 39 meter afstand gelegen. Conform het Kennisdocument das (Bij12, 2017) kunnen activiteiten tussen zonsopgang en zonsondergang (of later dan 19.00 uur als de zon later onder gaat) plaatsvinden effect hebben op de functionaliteit van de burcht.

De bovengrondse schietactiviteiten (iedere woensdagmiddag tussen 14:00 uur en 17:00 uur en zaterdag tussen 11:00 uur en 17:00 uur) is niet tussen zonsopgang en zonsondergang en mede gelet op de beperkte duur (9 uur per week) van de bovengrondse schietactiviteiten worden effecten uitgesloten (er maximaal 5,35% van de tijd geschoten). Daarbij dient opgemerkt te worden dat de geluidsbelasting zeer beperkt is in de burchten en dassen niet geluidsgevoelig zijn. Dassen zijn bekend uit spoor- en wegbermen, langs bedrijventerreinen en intensief agrarisch gebruikte akkers, en zijn dus niet geluidsgevoelig. Met de werkzaamheden hoeft niet geheid te worden en de werkzaamheden zijn op voldoende afstand gelegen van de aanwezige burchten buiten het projectgebied. Het voornemen (gebruiksfase als aanleg) zal dan ook niet resulteren in het opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantings- of rustplaatsen. Artikel 3.10 lid 1 onder a Wnb wordt niet overtreden. In het verleden (Adviesbureau Mertens, 2012) is reeds ook al vastgesteld dat wezenlijke effecten op de dassen rondom de Berkenhorst werden uitgesloten. Ondanks dit gegeven werden vrijwillige maatregelen voor de das voorgesteld. Het betreft de aanleg van een tweetal kunstburchten in de te realiseren geluidswallen. Het voornemen is om deze maatregelen ten uitvoer te brengen bij de realisatie van de plannen. De detaillering en positionering van deze kunstburchten dienen in een activiteitenplan verder te worden uitgewerkt.

4.5 Boomarter

Gedurende het gericht veldonderzoek zijn geen sporen van (boom)marters aangetroffen. Er zijn geen uitwerpselen (keutels) of (vermoedelijke) prooi-resten aangetroffen. Slijtage of knaagsporen aan de rand van een (boom)gat zijn ook niet aangetroffen omdat grotere boomgaten in en rondom de Berkenhorst niet voorkomen (zie ook 4.3. verblijfplaatsen vleermuizen). Gedurende het nachtelijk vleermuisonderzoek zijn er ook geen boommarters gehoord of gezien. Gelet op het feit dat er geen bos verloren gaat met de werkzaamheden, worden directe effecten op eventueel toch aanwezige boommarters uitgesloten. Indirecte effecten worden tevens uitgesloten omdat er gewerkt wordt met geluid reducerende maatregelen en er maximaal 5,35% van de tijd geschoten zal worden.

4.6 Eekhoorn

Er zijn gedurende het veldonderzoek enkele eekhoorns aangetroffen. Het voorkomen van eenhoorn is ook aannemelijk op basis van regionale verspreiding. Het betrof twee keer een dier wat zich voortbewoog door de bomen. Er zijn echter geen nesten aangetroffen van eekhoorn aangetroffen gedurende onderhavig onderzoek in en rond het plangebied. Ook konden geen foerageersporen zoals afgebeten en afgekloven kegels van dennenappels worden gevonden. Gelet op het feit dat er geen bos verloren gaat met de werkzaamheden, worden directe effecten op eventueel toch aanwezige eekhoorns uitgesloten. Indirecte effecten worden tevens uitgesloten omdat er gewerkt wordt met geluid reducerende maatregelen en er maximaal 5,35% van de tijd geschoten zal worden.

4.7 Overige grondgebonden zoogdieren

In het plangebied en rondom komen (mogelijk) bosmuis, rosse woelmuis bos- en huisspitsmuis voor. Voor deze algemeen voorkomende zoogdieren bestaat een algemene provinciale vrijstelling in de Provincie Gelderland. Deze soorten mogen niet worden verwond. Daarom dient per werkgebied één kant op gewerkt te worden bij de start van de werkzaamheden zodat eventueel aanwezige diersoorten het plangebied kunnen verlaten.

4.8 Broedvogels

In 2017 werden geen vermeldenswaardige vogelsoorten aangetroffen in en rondom de Berkenhorst (Adviesbureau Mertens, 2017).

In het plangebied zijn gedurende onderhavig onderzoek geen vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels met vaste rust- en verblijfplaatsen vastgesteld. Wel is er een nest van de vermeldenswaardige grauwe vliegenvanger in een nestkast aangetroffen (zie figuur 19). De grauwe vliegenvanger staat op de Rode lijst van bedreigde diersoorten met het criterium 'gevoelig'. Door extra nestkasten op te hangen kan het broedgebied voor de grauwe vliegenvanger worden vergroot.

Ten noordoosten van het plangebied is een horst van de buizerd aanwezig (zie figuur 19 en 20). Volgens het kennisdocument van de buizerd (BIJ12, versie juli 2017) dient op het moment dat er jongen aanwezig zijn in het nest, nesten niet binnen 50 tot 75 meter benaderd worden door mensen of materieel. De aard en omvang van de werkzaamheden zijn in dit kennisdocument zijn niet nader omschreven. De vastgestelde afstand is ca. 129 meter en dus veel groter dan 75 meter. Omdat de aanlegwerkzaamheden bovendien van beperkte omvang zijn (er wordt bijvoorbeeld niet geheid), worden effecten van de aanlegwerkzaamheden op de buizerd uitgesloten. Het uitsluiten van effecten hangt samen met het feit dat er geen verblijfplaatsen zijn in het plangebied, er wordt gewerkt met geluid reducerende maatregelen (zie pagina 6 van onderhavig rapport) en er maximaal 5,35% van de tijd bovengronds geschoten zal worden (iedere woensdagmiddag tussen 14:00 uur en 17:00 uur en zaterdag tussen 11:00 uur en 17:00 uur; 9 uur per week). Daarbij komt dat op 14 juli 2022 werd vastgesteld dat één van de buizerds van het buizerdpaar was overleden (zie figuur 18). Overige detailmaatregelen dienen in een activiteitenplan verder te worden uitgewerkt.

Figuur 18. Waarnemingen van vermeldenswaardige vogels in het onderzoeksgebied van het Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet.

Figuur 19. Waarneming van de dode buizerd in de directe omgeving van horst van de buizerd ten noordoosten van het plangebied van het Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet.

Figuur 20. Beeld van de horst van buizerd in het onderzoeksgebied van het Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet.

In verband met het voorkomen van algemene broedvogels is het wel van belang om in de projectgebieden buiten het broedseizoen te starten met de aanlegwerkzaamheden. Wanneer in het broedseizoen vervolgens de werkzaamheden worden gecontinueerd, mogen de werkzaamheden niet gedurende een langere periode (langer dan 5 dagen) worden onderbroken en vervolgens weer worden opgestart. Daarmee wordt voorkomen dat beschermde nesten van algemene broedvogels worden vernield of beschadigd. Het eventueel verwijderen van opgaande beplanting (opschot) moet te allen tijde buiten het broedseizoen plaatsvinden (let wel, voor de uitvoering van de werkzaamheden hoeft er niet wezenlijk gekapt te worden: de kapwerkzaamheden zijn reeds voltooid).

Om vogels te laten wennen aan de geluiden van de Berkenhorst in de aanlegfase, maar ook in de gebruiksfase, gelet op het bovengronds schieten, is het van belang dat deze buitenactiviteiten van de Berkenhorst worden opgestart buiten het broedseizoen. Het bovengronds schieten vindt dan plaats binnen de volledig met geluidswerende voorzieningen omgeven bovengrondse schietbanen 3 tot en met 5 (zie bijlage 3). Door het bovengronds schieten buiten het broedseizoen te starten, wordt opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten of anderszins verstoring van algemene broedvogels voorkomen, mede gelet op de beperkte duur (9 uur per week) van de bovengrondse schietactiviteiten (iedere woensdagmiddag tussen 14:00 uur en 17:00 uur en zaterdag tussen 11:00 uur en 17:00 uur). De (niet jaarrond beschermde) vogels bouwen hun nesten dan elders op de Veluwe, dan wel worden deze vogels door gewinning niet meer verstoord.

Mits de aanleg- en gebruiksactiviteiten starten buiten het broedseizoen (waarbij niet in het broedseizoen opgaande beplanting wordt gevelde), worden de verbodsbepalingen uit de Wnb voor vogels voor wat betreft de aanlegfase en de gebruiksfase niet overtreden. Mits het gebruik start voor het broedseizoen, wordt dus ook gelet op de beperkte schietactiviteiten gedurende het broedseizoen, de verbodsbepalingen niet overtreden. In zoverre kan de aangevraagde ontheffing voor de gebruiksactiviteiten ook worden geweigerd (positieve weigering). Een ontheffing gelet op de verbodsbepalingen ten aanzien van vogels is niet nodig. De detailmaatregelen ten aanzien van broedvogels dienen in een activiteitenplan verder te worden uitgewerkt.

4.9 Amfibieën

In 2012 en 2017 is gericht onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van amfibieën en werden er alleen licht beschermde amfibieën aangetroffen in en rondom de Berkenhorst (Adviesbureau Mertens, 2012, 2017). De situatie is sinds 2017 niet verbeterd voor amfibieën. Een poeltje ten oosten van het gebied, viel droog gedurende het onderzoek in 2022 en de vijver was volledig begroeid met kroos. Daarnaast is deze vijver ook als vijver dusdanig onderhouden. Het voorkomen van internationaal beschermde amfibieën of amfibieën waarvoor geen algemene vrijstelling van toepassing is, zoals de rugstreeppad, de kamsalamander en de alpenwatersalamander, kunnen derhalve worden uitgesloten. Bestaande gegevens over het voorkomen van deze soorten binnen en rondom de Berkenhorst ontbreken ook. Binnen het plangebied is ook geen oppervlaktewater aanwezig voor amfibieën.

In het plangebied komen gewone pad en bruine kikker voor. Voor de algemene soorten amfibieën bestaat een algemene provinciale vrijstelling in de Provincie Gelderland. Deze soorten mogen niet worden verwond. Daarom dient er één kant op gewerkt te worden bij de start van de werkzaamheden zodat eventueel aanwezige diersoorten het plangebied kunnen verlaten.

Figuur 21. Beeld van het aanwezig oppervlaktewater in het onderzoeksgebied van het Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet.

4.10 Vissen

Door het ontbreken van essentieel oppervlaktewater in en direct rond het plangebied van de Berkenhorst wordt de aanwezigheid van vissen uitgesloten. Negatieve effecten op (beschermde) vissen worden derhalve uitgesloten.

4.11 Reptielen

De Veluwe waarin de Berkenhorst is gelegen is een gebied dat rijk is aan reptielen zoals de zandhagedis, levendbarende hagedis en hazelworm. Het voorkomen van deze reptielen op en rond de Berkenhorst is in het verleden onderzocht (Adviesbureau Mertens, 2011, 2017). Op 13 mei 2016 is vervolgens één hazelworm aangetroffen (Adviesbureau Mertens, 2017). Op grond hiervan is ontheffing van de Wet natuurbescherming aangevraagd en verkregen op 16 september 2016 (zie bijlage 5). Van deze ontheffing is gebruik gemaakt door het plangebied uit te roosteren met faunadoek (zie bijlage 6 en 7) en de hazelwormen weg te vangen in het plangebied (Briefnotitie 30 oktober 2017 Adviesbureau Mertens). De start van de werkzaamheden is gemeld bij RVO en het huidige bevoegd gezag inzake de Wet natuurbescherming; Provincie Gelderland. Er werden bij het wegvangen in 2017 geen hazelwormen gevangen. Tot aan het einde van onderhavig onderzoek is het plangebied grotendeels (zie hierna) uitgerasterd met dit faunadoek voor het weren van de hazelwormen. Gedurende onderhavig onderzoek zijn geen hazelwormen of andere reptielen aangetroffen in het plangebied. De kans op overige reptielen dan de hazelworm is ook gering doordat het plangebied voor een groot deel beschaduwd is, er geen goede ecotopen voorkomen en het de Berkenhorst wordt omgeven door bos en derhalve voor bijvoorbeeld hagedissen, geïsoleerd is gelegen. In het vroege voorjaar van 2022 is één hazelworm wel waargenomen door een lid van de Berkenhorst. Geadviseerd wordt om het uitroosteren van het plangebied met faunadoek te continueren met afstemming naar de huidige plansituatie en hazelwormen weg te vangen. De afrastering wordt nader geconcretiseerd in een op te stellen Activiteitenplan.

4.12 Overige

Rode bosmier

In het verleden zijn hopen van de rode bosmier aangetroffen (Adviesbureau Mertens, 2011, 2017). Deze hopen van de rode bosmier zijn ook in onderhavig onderzoek vastgesteld ten noorden en oosten van het plangebied. Deze hopen worden niet direct op indirect nadelig beïnvloed door het voornemen. Met de komst van de Wet natuurbescherming zijn de rode bosmieren niet meer beschermd.

Vliegend hert

Vliegend hert leeft in oude (dode) bomen rond onder meer Vierhouten (met name ten zuidwesten van Vierhouten). De dieren vliegen in de zomer uit, en worden in de ruime omgeving aangetroffen. Rond elspeet zijn dan ook historische waarnemingen van het vliegend hert bekend. Ter plaatse van en rond de Berkenhorst zijn geen waarnemingen bekend. Een mogelijke oorzaak is dat oude (dode) bomen ontbreken. Vliegend hert eet van en leeft in -met name- vermolmd eikenhout. Dit komt niet of nauwelijks voor rond de Berkenhorst. De Berkenhorst en directe omgeving vormt derhalve geen leefgebied voor het Vliegend hert.

Overige ongewervelden

Gezien de huidige aanwezige ecotopen kan de aanwezigheid van overige beschermde ongewervelden (o.a. diverse soorten dagvlinders en libellen) worden uitgesloten. Nationaal beschermde dagvlinders en libellen komen alleen voor in specifieke ecotopen en deze ecotopen komen niet voor in en rondom de berkenhorst.

5. SAMENVATTENDE CONCLUSIE

Er wordt gewerkt aan de uitbreiding van Nationaal Jachtschietcentrum de Berkenhorst aan de Stakenbergweg 60 te Elspeet. De aanwezigheid van beschermde planten- en diersoorten is een belangrijk onderdeel geweest bij de planontwikkeling. Er is geconstateerd dat de eerder verleende ontheffing met kenmerk FF/75C/2016/0090 voor beschermde soorten is verlopen. In het kader van een verlengingsaanvraag met zaaknummer 2021-008449 is nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van wettelijk beschermde soorten en indien aanwezig, is aangegeven hoe hiermee dient te worden omgegaan.

Relevant is dat de Berkenhorst verzoekt om de lopende aanvraag om ontheffing soortenbeschermingsrecht met zaaknummer 2021-008449 uitsluitend betrekking te laten hebben op de bouw en ingebruikname van de drie bovengrondse schietbanen. Dat zijn namelijk de werkzaamheden die op zo kortst mogelijke termijn weer moeten worden hervat.

Dit betekent dat de aanvraag met zaaknummer 2021-008449 ziet op de volgende activiteiten:

- het (ver)plaatsen van overdekte en ten behoeve van geluid geïsoleerde schuttersplaatsen;
- het aanpassen van de (reeds aanwezige) bovengrondse kleidruiven schietbaan;
- het realiseren van een aarden wal aan het einde van de banen met een hoogte van zes meter;
- het realiseren van absorberende geluidsschermen aan de oostzijde van elk van de drie schietbanen met een hoogte van vijf meter en een scherm aan de westzijde van vijf meter;
- de ingebruikname van de bovengrondse schietbanen voor een (beperkte) duur van maximaal 9 uur per week voor de bovengrondse schietactiviteiten (iedere woensdagmiddag tussen 14:00 uur en 17:00 uur en zaterdag tussen 11:00 uur en 17:00 uur).

Daarmee zien de aangevraagde werkzaamheden uitsluitend op activiteiten die verricht worden in de groen omrande projectgebieden zoals weergegeven figuur 6.

Daarmee worden de (thans aangevraagde) werkzaamheden dus ook qua omvang en locatie binnen het terrein aanzienlijk ingeperkt, ten opzichte van de (oude) onherroepelijke ontheffing soortenbescherming met kenmerk FF/75C/2016/0090. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat voor het gebruik van de bovengrondse banen (ook vanwege de beperkte duur) destijds geen ontheffing nodig was (en dus niet was verleend). Zekerheidshalve maakt dit gebruik wel weer onderdeel uit van de onderhavige aanvraag om ontheffing (zaaknummer 2021-008449).

In verband met het voorkomen van algemene broedvogels is het volgende van belang. De verbodsbepalingen worden niet overtreden, mits de aanleg- en gebruikactiviteiten starten buiten het broedseizoen (waarbij er niet in het broedseizoen mag worden gerooid). Wanneer deze werkzaamheden continueren in het broedseizoen, mogen deze werkzaamheden niet langer dan 5 dagen tussentijds worden onderbroken. Mits het gebruik van de bovengrondse schietbanen gestart wordt voor het broedseizoen, wordt ook gelet op de beperkte schietactiviteiten gedurende het broedseizoen, de verbodsbepalingen niet overtreden. Door ook het schieten buiten het broedseizoen te starten, zijn de vogels in het broedseizoen gewend aan de geluiden van de Berkenhorst waardoor effecten op eieren en nesten van vogels worden uitgesloten.

Het voorkomen van en negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen en broedvogels met vaste rust- en verblijfplaatsen wordt uitgesloten. Een horst van buizerd heeft zich sinds 2017 gevestigd. Op dit horst worden - ook gelet op de afstand - door de aanleg- en gebruikswerkzaamheden geen effecten voorzien.

Er zijn mogelijk algemene nationaal beschermde zoogdieren en amfibieën aanwezig in lage dichtheid. Voor deze algemene soorten bestaat een algemene vrijstelling in de Provincie Gelderland. Wel dient per werkgebied één kant op gewerkt te worden bij de start van de werkzaamheden, zodat eventueel aanwezige diersoorten het plangebied kunnen verlaten.

Uit het onderzoek volgt verder dat in de omgeving van het plangebied dassen leven en er leefgebied is voor eekhoorn en hazelworm.

Dassen komen al langere tijd voor rond de Berkenhorst. Burchten van dassen bevinden zich voornamelijk ten oosten van de Berkenhorst. De burchten van dassen zijn in gebruik geweest of ontstaan sinds 2016. Conform het kennisdocument van de das (Bij 12, 2017) staat vast dat een burcht in gebruik is als deze is belopen of in de afgelopen vijf jaar in gebruik is geweest. Omdat de burchten van dassen rond de Berkenhorst in gebruik zijn geweest of ontstaan zijn sinds 2016, dienen deze allemaal aangemerkt te worden als vaste rust- en verblijfplaats van de das. De reden hiervan is dat burchten van dassen soms na jarenlang niet in gebruik zijn geweest weer in gebruik worden genomen.

De huidige verblijfplaatsen van dassen liggen op voldoende afstand van de werkzaamheden in relatie tot de activiteiten om uit te kunnen sluiten dat de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van Das (opzettelijk) wordt beschadigd of vernield als bedoeld in artikel 3.10 lid 1 Wnb. Wel dient er uitsluitend in het daglicht gewerkt te worden en mag er niet worden geheid (dat is ook niet nodig voor het uitvoeren van de werkzaamheden). Overigens worden er (als vrijwillige maatregel) in de kogelvangers twee kunstburchten geplaatst.

Eekhoorn leeft in het bos op de Veluwe en derhalve is er (potentieel) leefgebied voor deze soort. Gedurende het gericht veldonderzoek zijn nesten van de eekhoorn niet aangetroffen. Gelet op het feit dat er geen bos verloren gaat met de werkzaamheden, worden directe effecten op eventueel toch aanwezige eekhoorn (maar dat geldt ook voor boomkruipers, hoewel niet aangetroffen) uitgesloten. Indirecte effecten worden tevens uitgesloten omdat er gewerkt wordt met geluid reducerende maatregelen en er maximaal 5,35% van de tijd geschoten zal worden.

De Veluwe waarin de Berkenhorst is gelegen is een gebied dat rijk is aan reptielen waaronder de zandhagedis, levendbarende hagedis en hazelworm. Het voorkomen van deze reptielen op en rond de Berkenhorst is in het verleden en thans wederom onderzocht. In het uitgevoerde aanvullend gerichte onderzoek naar Hazelworm en andere reptielen, zijn geen soorten aangetroffen. Wel is in het vroege voorjaar van 2022 één hazelworm waargenomen door een lid van de Berkenhorst. Reden dat de soort (verder) niet is aangetroffen, zal verband houden met het faunascherp dat in het verleden conform de (oude) ontheffing is aangebracht en nog steeds (grotendeels) rondom het plangebied is gelegen. De kans op overige reptielen dan de hazelworm is ook gering doordat het plangebied voor een groot deel beschaduwd is, er geen goede ecotopen voorkomen en de Berkenhorst wordt omgeven door bos en derhalve voor bijvoorbeeld hagedissen, geïsoleerd is gelegen.

Geadviseerd wordt om het uitroosteren van het plangebied met faunadoek te continueren met afstemming naar de huidige plansituatie en hazelwormen weg te vangen. De afrastering wordt nader geconcretiseerd in een op te stellen Activiteitenplan. In dit plan wordt tevens concreet ingegaan op de overige te treffen maatregelen (kunstburchten voor de das, tijdstip en periode werkzaamheden, zoals ook volgen uit dit rapport).

Een gedetailleerde kaart met de benodigde werkterreinen waarbinnen de werkzaamheden plaatsvinden dienen ook te worden opgenomen dit Activiteitenplan.

Het voorkomen van beschermde planten, vissen en overige ongewervelden wordt uitgesloten.

Tabel 2. Overzicht van het voorkomen van beschermde soort(groep)en, de effecten en de maatregelen.

	Voorkomen		Effecten	Maatregelen
	In	rondom		
Flora	-	-	Geen	Geen
Vleermuizen				
Verblijfplaatsen	-	-	Geen	Geen
Vlieg- en migratieroutes	-	-	Geen	Geen
Foerageergebied	-	+	Geen	Geen
Foerageerplaatsen	+	+	Geen	Geen
Das				
Verblijfplaatsen	-	+	Geen	Twee kunstburchten*
Foerageergebied	-	+	Geen	Geen
Boommarter				
Verblijfplaatsen	-	-	Geen	Geen
Foerageergebied	-	+	Geen	Geen
Eekhoorn				
Verblijfplaatsen	-	-	Geen	Geen
Foerageergebied	-	+	Geen	Geen
Broedvogels				
Buizerd	-	+	Geen	Geen
Grauwe vliegenvanger	-	-	Geen	Extra nestkasten*
Amfibieën				
(internationaal) beschermde	-	-	Geen	Geen
Algemene soorten	+	+	Geen	Geen
Vissen	-	-	Geen	Geen
Reptielen				
Hazelworm	-	+	Geen	Continueren uitrasteren
Overige soorten	-	-	Geen	Geen
Overige				
Vliegend hert	-	-	Geen	Geen
Rode bosmier	-	+	Geen	Geen
Overige soorten	-	-	Geen	Geen

* het betreft vrijwillige maatregelen ter versterking van de populatie.

De zorgplicht blijft onverkort van kracht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Dit artikel is derhalve ook gericht op het voorkomen van doden en verwonden van algemene soorten. Voor- en gedurende de uitvoering dient hierbij rekening gehouden te worden. In verband met de algemeen voorkomende beschermde zoogdieren en amfibieën is het noodzakelijk dat langzaam wordt gewerkt vanaf één kant zodat deze dieren kunnen ontsnappen.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

Literatuur

- Achterberg, C., 2007. Handleiding boommarters inventariseren. Werkgroep Boomarter Nederland van de VZZ, Nijmegen, 1-17.
- Adviesbureau Mertens, 2012. Actualiserend onderzoek Flora- en faunawet Berkenhorst. Wageningen, 1-31.
- Adviesbureau Mertens, 2016. Veldinventarisatie naar het voorkomen van de hazelworm rond de Berkenhorst. Wageningen, 1-11.
- Adviesbureau Mertens, 2017. Briefnotitie 30 oktober 2017; resultaten wegvangen hazelwormen de Berkenhorst. Wageningen, 1-2.
- Adviesbureau Mertens, 2017. Actualiserende fauna inventarisatie Berkenhorst te Elspeet. Wageningen, 1-18.
- Bij 12, 2017. Kennisdocument Buizerd *Buteo buteo*. Utrecht, 1-29.
- Bij 12, 2017. Kennisdocument Das *Meles meles*. Utrecht, 1-41.
- Bij 12, 2017. Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Utrecht, 1-52.
- Bij 12, 2017. Kennisdocument Grootoorvleermuis *Plecotus auritus*. Utrecht, 1-42.
- Bij 12, 2017. Kennisdocument Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*. Utrecht, 1-38.
- Bij 12, 2017. Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus natusii*. Utrecht, 1-45.
- Bij 12, 2017. Kennisdocument Watervleermuis *Myotis daubentonii*. Utrecht, 1-51.
- Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Nationaal Natuurhistorisch Museum Leiden, VZZ, Nijmegen, 1-348.
- Creemers, C.M., Delft, J., 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nijmegen, 1-476.
- EEG, 1979. Richtlijn 79/43/EEG inzake het behoud van de Vogelstand. Publicatieblad den Europese Gemeenschap, nummer L. 103.
- EEG, 1992. Richtlijn 92/43/EEG inzake de instandhouding van wilde flora en fauna. Publicatieblad van den van de Europese Gemeenschap, nummer L. 206/7.
- Gerstmeier, R., Romig, T., 1997. Zoetwatervissen van Europa, Tirion, Baarn, 1-368.
- Hovens, 2005. Effecten op Fauna van de uitbreiding van Jachtschietcentrum de Berkenhorst te Elspeet. Faunaconsult, Horst, 1-10.
- Hustings, F., Vergeer, J.W., Eekelder, P., 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Nationaal Natuurhistorisch Museum Leiden, SOVON, Beek-Upbergen, 1-584.
- Klein, D., 2008. Effecten van geluid op wilde soorten; implicaties voor soorten betrokken bij de aanwijzing van Natura 2000 gebieden. Wageningen, Altera rapport 1705.
- Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W., 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV, Overijssel, 1-260.
- Neal, E., Cheeseman, C., 1986. Badgers, T & AD Poyser Ltd, Londen, 1-271.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van ELI (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, 2009b. Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Ministerie van ELI (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Dienst Regelingen, 2009a. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Ministerie van LNV (Dienst Regelingen), Den Haag.
- Netwerk Groene Bureaus, 2017. Soortinventarisatieprotocol hazelworm in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017). Odijk

- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2019. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Den Haag, 1-3.
- Reijnen, M.J.S.M., Veenbaas, G., Foppen, R.P.B., 1992. Het voorspellen van het effect van snelverkeer op broedvogelpopulaties. DWW en IBN-DLO.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2019. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Den Haag, 1-3.
- SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse broedvogels.
- Netwerk Groene Bureaus, 2017. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.
- Netwerk Groene Bureaus, 2021. Vleermuisinventarisatie-protocol; Introductie, toelichting en tabel. Odijk.
- Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen. Media Publishing, Doetinchem, 1-151.
- Spikmans, F, Jong, T. de, 2006. Het waarnemen van zoetwatervissen, Nijmegen, 1-55.

Website

- www.ndff.nl
- www.ravon.nl
- www.waarneming.nl
- www.sovon.nl
- www.telmee.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.netwerkecologischemonitoring.nl
- www.verspreidingsatlas.nl

BIJLAGEN

1. BEGRIPPEN

Baltsplaats	Plaats waar een vleermuis al roepend rondvliegt in de herfst en die doorgaans wordt verdedigd tegen andere mannetjes.
Foerageergebied	Een gebied waar een vleermuis of een groep van vleermuizen foerageert. Dat gebied wordt regelmatig bezocht door vleermuizen om in te foerageren en dat doorgaans meerdere foerageerplaatsen kent die langere tijd worden gebruikt.
Foerageerplaats	Plek (jachtplek) waar wordt gejaagd door vleermuizen. De plek kan in de directe omgeving van de kolonieplaats liggen maar ook kilometers verderop.
Kolonie	Groep vleermuizen (kleine groep mannetjes of meestal grotere groep vrouwtjes, soms gemengd (soorten, geslacht)) die in het voorjaar tot de herfst bijeen blijven. De groep kan zich vestigen in gebouwen (in spouwmuren of onder daklijsten e.d.) of bomen (spechtengaten, scheuren). Een groep vrouwelijke vleermuizen wordt ook wel aangeduid als een kraamkolonie. In zo'n groep worden jongen geboren en grootgebracht. Een kolonie maakt vaak gebruik van meerdere verblijfplaatsen die soms gelijktijdig worden gebruikt.
Migratieroute	Een vaste route van zomerverblijfplaats naar winterverblijfplaats en visa versa (zie ook vliegroute) of een route in een andere tijd; bijvoorbeeld tussen foerageerplaatsen.
Paarplaats	Territorium van territoriale mannetjes. Voor de ruige dwergvleermuis en de rosse vleermuis is dit doorgaans te vinden in boomholten. Voor de laatvlieger en de dwergvleermuis is dit te vinden in gebouwen. Voor de watervleermuis is dit te vinden in bomen en later, tegen de winter, zijn ze te vinden in overwinteringverblijven. Het mannetje vormt een harem met meerdere vrouwtjes. De paartijd valt in de herfst (uitgezonderd de grootoorvleermuis waarbij het in april valt (vroeg voorjaar). De hier geschetste situatie van de paring wordt in dit rapport omschreven als "herfst situatie".
Verblijfplaats	Een object (huis, boom, bunker, grot, kast en dergelijke) waarin een of meerdere vleermuizen verblijven (overdag of 's winters permanent).
Vliegroute	Route die door vleermuizen elke avond wordt gebruikt om van de kolonieplaats naar foerageergebied te vliegen en visa versa (zie ook migratieroute). Vrouwtjes met jongen keren soms midden in de nacht terug om de jongen te zogen en gebruiken dan de route. Vliegroutes liggen over het algemeen langs lijnvormige (landschaps)elementen als bomenlanen, huizenrijen e.d. De functies zijn beschutting bij winderig en koud weer, oriëntatie in verband met de echolokatie-geluiden en het vinden van voedsel.
Voorbijvliegend	Vleermuizen die voorbijvliegen, niet via een vaste route. Het betreft meestal zwervers of trekkers.
Zwermen	Direct na het uitvliegen, naar vooral voor het invliegen bij een kolonie zwermt een deel van de kolonie rond de kolonieplaats. Zwermgedrag is derhalve een indicatie voor een eventuele kolonieplaats.
Winterverblijfplaats	Een verblijfplaats waar in de winter een of meerdere vleermuizen in winterslaap (hybernation) gaan. Deze ruimte is doorgaans donker, heeft een hoge luchtvochtigheid en temperatuurwisselingen zijn nihil.

Zomerverblijfplaats Een verblijfplaats die gebruikt wordt door vleermuizen die niet in winterslaap zijn waarvan niet aangetoond is dat het een kraamverblijfplaats dan wel een paarverblijfplaats is. In sommige gevallen vormen bijvoorbeeld mannetjes kleine groepjes.

2. VOORWAARDEN

Adviesbureau Mertens BV (ingeschreven in het handelsregister onder nummer 09110429) richt zich op de inventarisatie van natuur- en landschapswaarden en de eventuele effecten van plannen of projecten op deze waarden. Vaak wordt daarom getoetst aan de geldende wet- en regelgeving.

Dieren en planten kunnen zich vestigen na onderzoek en ook is er een mogelijkheid, dat ondanks onderzoek dieren zich verborgen houden of dat planten niet zijn opgekomen in een bepaald jaar doordat het bijvoorbeeld een droog of koud voorjaar is. Ook komt het zeer soms voor dat wilde dieren zich anders gedragen in bepaalde situaties zoals op plaatsen waar veel mensen komen, waar veel geluid is of veel lichtverstrooiing. Daarom heeft Adviesbureau Mertens BV een inspanningsverplichting en geen resultaatverplichting bij inventarisaties. Adviesbureau Mertens BV is niet aansprakelijk voor het zich verborgen houden, nadien vestigen of verplaatsen van soorten.

Zoals bovenstaand weergegeven wordt getoetst aan de geldende wet- en regelgeving. Een plan of project wordt met de grootste zorg getoetst door Adviesbureau Mertens BV. De geldende interpretatie van de wet- en regelgeving is aan verandering onderhevig en sinds de decentralisatie van bevoegde gezagen treden er ook regionale verschillen op. Adviesbureau Mertens BV is niet verantwoordelijk voor veranderde interpretatie van de wet- en regelgeving.

Na verrichtte werkzaamheden worden projecten soms overgedragen of wordt er op een andere manier invulling gegeven aan de uitvoering. Adviesbureau Mertens BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, of schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden of andere gegevens afkomstig van Adviesbureau Mertens BV. De opdrachtgever vrijwaart Adviesbureau Mertens BV voor aansprakelijkheid van derden als gevolg van deze toepassingen.

Omdat dieren en planten zich verplaatsen, zich kunnen vestigen na onderzoek en de geldende interpretatie van wet- en regelgeving aan verandering onderhevig is, is een onderzoek twee jaar geldig. Na twee jaar dient een onderzoek en/of advies geactualiseerd te worden. De opdrachtgever is hiervoor zelf verantwoordelijk.

De interpretatie van wet- en regelgeving kan zijn gewijzigd na advies, de situatie kan veranderd zijn en daarnaast dient voldaan te worden aan de Zorgplicht van bijvoorbeeld de Wet natuurbescherming. Tijdig maar in ieder geval voorafgaand van start van eventueel fysieke werkzaamheden dient de initiatiefnemer / uitvoerder zich daarom opnieuw op de hoogte te stellen van eventueel aanwezige natuur- en landschapswaarden in en rond een plangebied en hoe hiermee moet worden omgegaan. Voor uitvoer dienen natuur- en landschapswaarden en eventueel gewijzigde situaties in kaart gebracht te worden en dient nagegaan te worden hoe hiermee moet worden omgegaan.

Adviesbureau Mertens BV is niet aansprakelijk voor indirecte en/of gevolgschade, waaronder mede wordt verstaan gederfde winst en schade als gevolg van bedrijfstagnatie.

Inzake schadevergoeding geldt bij een toerekenbare tekortkoming van Adviesbureau Mertens BV een aansprakelijkheidsbedrag van maximaal drie maal de opdrachtwaarde.

3 ONDERZOEKS OMSTANDIGHEDEN

Datum (2022)	Tijd (uur)	Duur (uur)	Temperatuur (°C)	Neerslag (mm)	Wind (bft)
- 21 mei 2022	07.00-15.00	8	16	Geen	2
- 26 mei 2022	19.00-24.00	4	16	Geen	2
- 31 mei 2022	19.30-23.30	4	15	Geen	2
- 7 juni 2022	20.00-24.00	4	17	Geen	2
- 14 juni 2022	03.00-07.00	4	16	Geen	2
- 21 juni 2022	03.00-07.00	4	21	Geen	2
- 28 juni 2022	22.00-02.00	4	18	Geen	2
- 09 augustus 2022	22.00-02.00	4	20	Geen	2
- 16 augustus 2022	22.00-02.00	4	22	Geen	2
- 23 augustus 2022	22.00-24.00	2	24	Geen	2
- 30 augustus 2022	21.30-23.30	2	17	Geen	3
- 06 september 2022	21.30-23.30	2	16	Geen	2

4 POSITIEVE AFWIJZING LNV 2010

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	Dienst Regelingen			
	Nationaal Jachtschietcentrum Berkenhorst Stakenbergweg 60 8075 RA ELSPEET			
				
		landbouw, natuur en voedselkwaliteit		
uw brief van 27 april 2007		uw kenmerk L003-4472699NIE- mss-V01-NL	ops kenmerk FF/75C/2007/0177. bes.afw.avk doorkiesnummer 0800 - 22 333 22	datum 4 november 2010 bijlagen
onderwerp Flora- en faunawet art. 75, lid 5				
Geachte [REDACTED]				
		<p>Naar aanleiding van uw verzoek van 10 mei 2007 en de aanvullingen hierop van 4 februari 2008, 20 mei 2009, 15 september 2009, 8 oktober 2009, 2 november 2009, 9 november 2009, 16 december 2009, 18 januari 2010, 4 februari 2010, 8 februari 2010 en 28 oktober 2010, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2007/0177 om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.</p> <p>Ik kan u de gevraagde ontheffing niet verlenen, omdat er geen sprake is van overtreding van de verbodsbepaling zoals genoemd in artikel 10 van de Flora- en faunawet. Dit houdt in dat het toegestaan is de werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren. Verder in deze brief staat vermeld wat daarvoor de redenen zijn.</p> <p>De aanvraag</p> <p>De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project "Uitbreiding en wijziging De Berkenhorst" gelegen aan de Stakenbergweg 60 in de gemeente Nunspeet, met Amersfoortcoördinaten 181/479, één en ander zoals is weergegeven op bijlage 1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Notitie, resultaten aanvullend onderzoek" van 14 mei 2009. Het project bestaat uit de uitbreiding van de bestaande schietinrichting met een ondergrondse baan en een (overdekte) schietbioscoop, een vergroting van de opslagruimte voor munitie en de realisatie van overkapping bij de horeca. Tevens worden drie bovengrondse kleiduivenbanen aangepast. Tot medio 2005 werd op 2 dagen gedurende in totaal 9 uur per week op deze bovengrondse banen geschoten. Het schietcentrum wil vanaf 2010 weer 9 uur per week bovengronds schieten (woensdagmiddag van 14.00 uur tot 17.00 uur en op zaterdag van 11.00 uur tot 17.00 uur). Er zal met niet-loodhoudende hagel geschoten worden en er wordt gebruikt gemaakt van milieuvriendelijke (eco)kleiduiven. Ten behoeve van de aanleg van geluidswerende voorzieningen en de uitbreiding van een kogelbaan dient ongeveer 0,3 hectare bos gekapt te worden. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepaling genoemd in artikel 10 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van het damhert, edelhert, de eekhoorn en het wild zwijn.</p>		
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Dienst Regelingen Laan van NOI 131 Postadres: Postbus 19530 2500 CM Den Haag Telefoon: 0800 - 22 333 22 Fax: (070) - 37 85 139 Web: www.minlnv.nl/loket E-mail: ffwet@minlnv.nl				

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

Het damhert, edelhert, de eekhoorn en het wild zwijn zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet en behoren niet tot de beschermde soorten genoemd in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn en bijlage 1, behorende bij het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Verbodsbepalingen

Op grond van artikel 10 van de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde inheemse diersoorten opzettelijk te verontrusten.

Afwijzing artikel 10 van de Flora- en faunawet

Er is ontheffing aangevraagd van de verbodsbepaling genoemd in artikel 10 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het opzettelijk verontrusten van het damhert, edelhert, de eekhoorn en het wild zwijn. Opzettelijke verontrusting is bij de voorziene werkzaamheden echter niet aan de orde. Het doel van uw project is immers niet het opzettelijk verontrusten van de beschermde soorten. Indien u handelt overeenkomstig de zorgplicht genoemd in artikel 2 van de Flora- en faunawet is er geen sprake van het opzettelijk verontrusten van de beschermde soorten. Een ontheffing van de verbodsbepaling genoemd in artikel 10 van de Flora- en faunawet is derhalve niet aan de orde.

Zorgplicht

Voor alle soorten geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Gesignaleerde soorten

Ik wil u erop wijzen dat in het bij de aanvraag gevoegde natuurwaardenonderzoek melding wordt gemaakt van de (mogelijke) aanwezigheid van de das, vleermuizen en vogels in of in de nabije omgeving van het plangebied. U heeft er echter voor gekozen om voor deze soort(-en) geen ontheffing aan te vragen. Ik wil u er, wellicht ten overvloede, op wijzen dat wanneer u bij uitvoering van de werkzaamheden verbodsbepalingen ten aanzien van deze soort(en) dreigt te overtreden, u de werkzaamheden dient stil te leggen en alsnog ontheffing voor deze soort(-en) dient aan te vragen.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet.

Datum
4 november 2010

Kenmerk
FF/75C/2007/0177

Vervolgblad
3

Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voorts wijs ik u erop dat verblijfplaatsen van standvogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken jaarrond zijn beschermd. Voor het verwijderen van dergelijke verblijfplaatsen is te allen tijde een ontheffing vereist.

Besluit

Gelet op het voorgaande wijs ik uw aanvraag voor een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet af.

Conclusie

Dit houdt in dat het toegestaan is bovenstaande werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren.

Wanneer u al leges heeft betaald dan betalen wij u deze zo spoedig mogelijk terug.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een bezwaarschrift indienen. Stuur het ondertekende bezwaarschrift naar Dienst Regelingen, afdeling Recht en Rechtsbescherming, postbus 20401, 2500 EK Den Haag.

Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval het aanvraagnummer FF/75C/2007/0177 en de datum van de beslissing.

Op onze internetsite www.minlnv.nl/loket/bezwaar vindt u meer belangrijke informatie over het indienen van een bezwaarschrift.

DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN INNOVATIE,
voor deze,
de teammanager uitvoering Dienst Regelingen,

[Redacted signature block]

5 ONTHEFFING RVO 2016

		Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
<small>> Retouradres Postbus 40225, 8004 DE Zwolle</small>		
Nationaal Jachtschietcentrum Berkenhorst [REDACTED] Stakenbergweg 60 8075 RA ELSPEET		Rijksdienst voor Ondernemend Nederland Postbus 40225, 8004 DE Zwolle mijn.rvo.nl T 088 042 42 42 fwet@rvo.nl
Datum 16 september 2016 Betreft Toekenning ontheffing Ruimtelijke Ingren		Onze referentie Aanvraagnummer 5190016855859 Kenmerk FF/75C/2016/0090.toek.zh Bijlagen 3
Geachte [REDACTED]		
Naar aanleiding van uw verzoek van 16 februari 2016 en de aanvulling hierop van 19 mei 2016, geregistreerd onder aanvraagnummer 5190016855859, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.		
Ik verleen u ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de hazelworm.		
De aanvraag		
De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project 'Uitbreiding en wijziging 'De Berkenhorst'', gelegen in de gemeente Nunspeet. Het project betreft de uitbreiding en wijziging van de bestaande schietbaan 'Nationaal Jachtschietcentrum Berkenhorst (hierna: Berkenhorst)' te Elspeet. De werkzaamheden bestaan uit:		
<ul style="list-style-type: none">- het aanleggen van een nieuwe ondergrondse baan;- het realiseren van een (overdekte) schietbioscoop;- het (ver)plaatsen van kleiduiwenwerpmachines;- het bouwen van overdekte en ten behoeve van geluid geïsoleerde schuttersplaatsen;- het terras bij het restaurant (enkel voor bezoekers van de schietbanen);- het uitbreiden van de munitieopslag;- het aanpassen van de bovengrondse kleiduiwenschietbaan;- het realiseren van een aarden wal aan het einde van de banen met een hoogte van zes meter;- het realiseren van absorberende geluidsschermen aan de oostzijde van elk van de drie schietbanen met een hoogte van vijf meter en een scherm aan de westzijde van vijf meter.		
Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 9 en 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van het edelhert (<i>Cervus elaphus</i>) en de hazelworm (<i>Anguis fragilis</i>).		
<small>Pagina 1 van 7</small>		

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

Het edelhert is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet. De hazelworm is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet en is tevens opgenomen in bijlage 1, behorende bij het Besluit vrijstelling beschermde diersoorten.

Verbodsbepalingen

Op grond van de artikelen 9 en 11 van de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde inheemse diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen; nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Afwijzing artikel 9 van de Flora- en faunawet

U heeft ontheffing aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet voor zover dit het vangen, bemachtigen en met het oog daarop opsporen van de hazelworm betreft. U heeft hiervoor echter geen ontheffing nodig, omdat het niet de bedoeling is deze soorten definitief aan de natuur te onttrekken en onder u te houden, maar te verplaatsen binnen hun natuurlijke leefomgeving. De zorgplicht uit artikel 2 van de Flora- en faunawet is wel van toepassing. Er worden door u maatregelen voorgesteld om de zorgplicht na te leven. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van het edelhert

De verbodsbepalingen worden enkel overtreden als de door dit artikel beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen hun specifieke functie niet meer naar behoren kunnen vervullen. De functionaliteit van deze beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen gaat dan door het uitvoeren van de werkzaamheden achteruit of wordt (volledig) aangetast. De voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen kunnen hierdoor niet meer dezelfde functie aan de beschermde diersoorten bieden als voorheen. Onder bepaalde omstandigheden kan het zelfs zo zijn dat aantasting van een - op zich zelf niet beschermd - gebied deze functionaliteit van de beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats aantast en derhalve leidt tot overtreding van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Het edelhert is in het plangebied aangetroffen. Het gehele bosgebied is circa 170 hectare groot en staat lokaal bekend als "De Schotkamp". Het bosgebied vormt leefgebied voor de edelhert. Het edelhert foerageert in het gebied (rond) de Berkenhorst en heeft er looproutes, waar incidenteel in de ochtend- en avondschemering gebruik van wordt gemaakt. In de bronstijd wordt ook overdag gebruik gemaakt van het gebied (rond) de Berkenhorst. Het plangebied wordt overdag niet gebruikt als plaats om te rusten en te herkauwen.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum
7 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016855859

Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Zonder het nemen van mitigerende maatregelen worden door de werkzaamheden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van het edelhert beschadigd, vernield en verstoord.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum
7 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016855859

Om de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van het edelhert te waarborgen, stelt u maatregelen voor zoals beschreven in hoofdstuk 5 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Actualiserend onderzoek Flora- en faunawet Berkenhorst' van oktober 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Aanvullend dient u rekening te houden met de seizoensactiviteiten van het edelhert en met de periode voor het uitvoeren van werkzaamheden met veel geluid of het bovengronds schieten. Ter aanscherping heb ik hiervoor in de ontheffing aanvullende voorschriften opgenomen onder 'Zorgplicht'.

Het edelhert is voor zijn voortbestaan niet afhankelijk van het gebied rond de Berkenhorst. Er zijn voldoende alternatieven voorhanden waar het edelhert naar kan uitwijken. In het uitbreidingsgebied zal de verblijfsfunctie verdwijnen (3 hectare), echter in het aangrenzende gebied blijft de ecologische verblijfsfunctie op lange termijn wel behouden. Door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden worden. Een ontheffing is dan ook niet nodig.

Conclusie

Dit houdt in dat het toegestaan is bovenstaande werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren, mits de in dit besluit genoemde maatregelen worden uitgevoerd. Dit besluit geldt slechts voor de hierboven genoemde soort en beschreven verboden handelingen. Dit besluit geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in dit besluit zelf niet anders is aangegeven. U dient direct contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als beoordeeld bij dit besluit noodzakelijk zijn. Als u de maatregelen zoals genoemd in dit besluit niet uitvoert, heeft u (mogelijk) toch ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

Daarnaast wijs ik u erop dat als u afwijkt van de maatregelen zoals genoemd in dit besluit, zonder ontheffing of goedkeuring aan te vragen, u zeer waarschijnlijk in overtreding bent van de Flora- en faunawet. Ik kan dan door bestuursrechtelijke dwang toe te passen de strijdige situatie alsnog beëindigen. Dat kan betekenen dat een last onder dwangsom wordt opgelegd, of dat bestuursdwang wordt toegepast. Ook kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd. Dit kan in uw geval betekenen dat de werkzaamheden ten behoeve van bovengenoemd project geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd totdat weer wordt voldaan aan het bij of krachtens de Flora- en faunawet bepaalde.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten¹ ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum
7 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016855859

Instandhouding van de hazelworm

De hazelworm is in het plangebied aangetroffen. De Berkenhorst ligt aan de rand van de Veluwe. Het betreft geheel leefgebied van de hazelworm. Het leefgebied van de hazelworm strekt zich over de hele Veluwe uit. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de hazelworm worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven in hoofdstuk 5 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Actualiserend onderzoek Flora- en faunawet Berkenhorst' van oktober 2012 en zoals genoemd in paragraaf 5.1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Veldinventarisatie naar het voorkomen van de hazelworm rond de Berkenhorst' van mei 2016. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Aanvullend dient u rekening te houden met de periode waarin u de werkzaamheden gaat uitvoeren en dient u gedurende de werkzaamheden rasters te plaatsen. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften opgenomen.

Door de aanleg van de aarden wallen rond schietbanen 3, 4 en 5 en de aanleg/uitbreiding van de overdekte schietbanen wordt leefgebied van de hazelworm beschadigd. Het ruimtebeslag van de werkzaamheden is circa 3 hectare. Ter versterking van het leefgebied van de hazelworm worden aan de buitenzijde van de geluidswallen/-schermen en aarden wallen stobben gelegd, welke dekking bieden aan de hazelworm. De werkzaamheden nemen circa één jaar en maximaal twee jaar in beslag. Tijdens de aanlegfase worden de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de hazelworm niet ontzien. Het bestaande leefgebied wordt ongeschikt gemaakt waardoor het merendeel van de aanwezige exemplaren van de hazelworm het gebied uit eigen beweging zullen verlaten. Na de realisatie zullen de aarden wallen langs en achter de banen een speciale natuurfunctie krijgen en is het gebied weer toegankelijk voor de hazelworm. Echter, het zal enkele jaren duren voordat het plangebied weer geschikt is als leefgebied voor de hazelworm.

¹ Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd bij Stb.2012, 615.

Met inachtneming van alle bovengenoemde maatregelen zorgt u vooraf niet voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats voor de aanwezige populatie van de hazelworm. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de hazelworm blijft hierdoor niet behouden.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
7 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016855859

De hazelworm komt algemeen voor in (de omgeving van) het plangebied. Doordat het plangebied onderdeel uitmaakt van de Veluwe zijn er voldoende alternatieven in de directe omgeving van het plangebied voorhanden. De aarden wallen langs de banen (waaronder de geluidswallen) worden niet ingeplant. Het is de bedoeling dat deze zo natuurlijk mogelijk begroeid raken met de op de Veluwe voorkomende natuurlijke vegetatie en daarmee aansluiten op de reeds aanwezige begroeiing in de Veluwe. Ter versterking van het leefgebied van de hazelworm zullen aan de buitenzijde van de geluidswallen en aan de achterzijde van de kogelvangers stobben worden gelegd. Hierdoor wordt er direct dekking geboden aan de hazelworm, waardoor het projectgebied direct functioneel wordt na de realisatie van de werkzaamheden. De gunstige staat van instandhouding van de hazelworm komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van het belang: 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

Middels de voorgenomen wijziging en uitbreiding van de inrichting wordt voorzien in een qua techniek hoogwaardige schietinrichting waarbinnen alle gewenste disciplines kunnen worden beoefend. De werkzaamheden die nodig zijn voor de realisatie van het project, uitgevoerd in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Ten behoeve van dit belang kan ontheffing worden verleend, mits geen benutting of economisch gewin plaatsvindt en zorgvuldig wordt gehandeld. Van benutting of economisch gewin van de hazelworm is geen sprake. Ik verwacht dat er door het realiseren van het project geen permanent negatieve effecten optreden ten aanzien van de aanwezige populatie van de hazelworm.

Andere bevredigende oplossing

Het project is locatiespecifiek. De Berkenhorst is sinds decennia op de huidige locatie gevestigd. Er is sprake van een bestaand jachtschietcentrum. Binnen de Berkenhorst zijn alle voorzieningen aanwezig voor het jachtschieten. Het nationaal jachtcentrum "De Berkenhorst" heeft geen andere locatie en noodzakelijke middelen tot haar beschikking om te verhuizen. De huidige locatie is zo gekozen en ingericht dat de overlast van de activiteiten tot een minimum worden beperkt. Door de gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode) wordt schade aan de hazelworm zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Zorgplicht

Voor de soort waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland

Datum
7 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016855859

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voorts wijs ik u erop dat verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken jaarrond zijn beschermd. Voor het verwijderen van dergelijke verblijfplaatsen is te allen tijde een ontheffing vereist.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief digitaal of schriftelijk een bezwaarschrift indienen. De datum bovenaan deze brief is de verzenddatum.

Een digitaal bezwaarschrift kunt u indienen via mijn.rvo.nl/bezwaar. Als u schriftelijk bezwaar wilt maken, stuurt u het ondertekende bezwaarschrift naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, afdeling Juridische Zaken, postbus 40219, 8004 DE Zwolle.

Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval onze referentie, het briefkenmerk en de datum van de beslissing waartegen u bezwaar maakt. U vindt onze referentie en het briefkenmerk in de rechter kantlijn van deze brief.

Meer informatie

Heeft u nog vragen, kijk dan op onze website mijn.rvo.nl. Of bel ons:
088 042 42 42 (lokaal tarief).

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

De teammanager Vergunningen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
7 september 2016

Onze referentie
Aanvraagnummer
5190016855859

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van [REDACTED] op 16 februari 2016, namens het Nationaal Jachtschietcentrum Berkenhorst en de aanvulling van 19 mei 2016

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent de Staatssecretaris¹ van Economische Zaken hierbij aan:

Naam: Nationaal Jachtschietcentrum Berkenhorst (hierna: ontheffinghouder)
Adres: Stakenbergweg 60
Postcode en woonplaats: 8075 RA ELSPEET

Ontheffing **5190016855859** voor het tijdvak van: 16 september 2016 tot en met 30 juni 2021

Ik verleen u ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de hazelworm (*Anguis fragilis*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project 'Uitbreiding en wijziging 'De Berkenhorst'', gelegen in de gemeente Nunspeet aan de Stakenbergweg 60, één en ander zoals is weergegeven in figuur 1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Actualiserend onderzoek Flora- en faunawet Berkenhorst' van oktober 2012.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soort en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Rijksdienst voor Ondernemend Nederland te zenden.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuillevaardeling tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

5190016855859

Specifieke voorschriften

7. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in de hoofdstukken 5, 6 en 7 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Actualiserend onderzoek Flora- en faunawet Berkenhorst' van oktober 2012 (bijlage 2 bij dit besluit) en zoals beschreven in paragraaf 5.1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport 'Veldinventarisatie naar het voorkomen van de hazelworm rond de Berkenhorst' van mei 2016 (bijlage 3 bij dit besluit).
8. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de voortplanting- en overwinteringsperiode van de hazelworm. Deze lopen globaal respectievelijk van maart tot en met juni en van oktober tot en met februari. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige² op het gebied van de hazelworm.
9. U dient gedurende de werkzaamheden rasters te plaatsen in het plangebied, zodat exemplaren van de hazelworm niet binnen de afraftering kunnen komen. De afraftering dient na de werkzaamheden verwijderd te worden.
10. Het functievrij maken van het plangebied dient te worden uitgevoerd in de actieve periode van de hazelworm en bij voorkeur op het moment dat er nog geen jongen aanwezig zijn. Afhankelijk van de weersomstandigheden kan daarvoor globaal de periode (half) april tot en met half mei worden aangehouden. Rond dit tijdstip dient dan ook gestart te worden met het afvangen. De tweede voorkeursperiode gaat uit naar september, omdat er dan juvenielen aanwezig zijn. De geschikte periode dient bepaald te worden door een deskundige op het gebied van de hazelworm.
11. Zolang het bestaande leefgebied niet functievrij is gemaakt, is het niet toegestaan werkzaamheden uit te voeren, deze te berijden, bouwrijp te maken, als opslag of als parkeerterrein te gebruiken.

Zorgplicht

Edelhert

Ik wijs u er op dat u op grond van artikel 2 van de Flora- en faunawet de volgende maatregelen in acht dient te nemen:

12. Bij de planning van de werkzaamheden wordt rekening gehouden met de seizoenactiviteiten van het edelhert. Dit betreft de bronsttijd in de herfst (eind augustus tot en met half oktober) en het voorjaar (eind mei tot en met juni) als de herten kalveren.
13. Werkzaamheden met veel geluid of het bovengronds schieten dienen te worden opgestart buiten de periode 15 augustus tot en met eind oktober en mei tot en met juni.

Overige voorschriften

14. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soort waarvoor ontheffing is verleend.
15. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.

² Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op MBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van de soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NIN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

5190016855859

16. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
17. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, minimaal vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag in te dienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
18. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Postbus 40225, 8004 DE Zwolle.

Den Haag, 16 september 2016

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
niet namens deze,

De heer [redacted] vergunningen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

6 MELDING START BIJ RVO

Meldingsformulier start werkzaamheden

Ontheffing Flora- en faunawet, artikel 75, lid 5 en lid 6, onderdeel c

Gegevens

Aanvraagnummer FF/75C/2016/0090
Project Uitbreiding en wijziging 'De Berkenhorst'
Ontheffingsperiode 16 september 2016 tot en met 30 juni 2016
Naam Nationaal Jachtschietcentrum Berkenhorst
Adres ██████████
Stakenbergweg 60
Woonplaats 8075 RA ELSPEET

Gegevens werkzaamheden

Contactpersoon uitvoering werkzaamheden
Telefoonnummer (vast)
Telefoonnummer (mobiel)
Locatie(s) werkzaamheden

██████████
0317-██████████
06-██████████
██████████

Datum start werkzaamheden

4 september 2016

Overzicht planning werkzaamheden

In september uitrasteren en wegvangen
hazelwormen
Het bos zal naar verwachting in de week van 11
december 2017 worden gerooid.

***Dit formulier dient zodra de aanvang van de werkzaamheden bekend is
te worden ingediend bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland!***

Retouradres

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland
Postbus 19530
2500 CM Den Haag
Fax: 070-3786139
Email : ffwet@rvo.nl

7 MELDING START BIJ DE PROVINCIE GELDERLAND

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 17 november 2017 12:22
Aan: post@ gelderland.nl
CC: [REDACTED] (copie van [REDACTED])
Onderwerp: Melding start werkzaamheden Nationaal Jachtcentrum Berkenhorst, Elbeet

Betreeft: Melding start werkzaamheden
Inzake:
Vereniging Nationaal Jachtcentrum Berkenhorst
Statenbergweg 60
8075 RA Elbeet

Goedte heer, mevrouw,

Voor en namens NJC Berkenhorst meld ik u, na telefonisch overleg met het provinciebestuur, het volgende:
in het kader van de voorgenomen en inmiddels vergunde aanleg en uitbreiding van de accommodatie van huc berkenhorst, is op 26 september 2016 een tekenning ontworpen (ruimtelijke inbreng) verband met de verhoudingen genoemd in artikel 11 van de Plan en faunawet door de Rijksoverheid (Ordonnantie Nederland) gedag van 16-09-2016 t/m 30 juni 2021.
Kortzichthave verwijs ik u naar de ontwerfing, alsmede de bestelling op bezwaar die u als bijlagen bij deze mail aanheft.

Volgens deze ontwerfing dient NJC Berkenhorst te melden wanneer gestart wordt met de werkzaamheden.
Daar deze zaak is overgeheveld van RUC naar de Provincie, gaer u er van uit dat deze melding nu bij de Provincie gedaan moet worden. Stocht dit anderszins, dan verneem u dat graag.
In dit kader meld ik u, namens NJC Berkenhorst dat gepland is om op maandag 11 december 2017 te starten met de werkzaamheden.
Op die datum zullen aanleg gemaakt worden met het verlen van haalplannen.
De kapmeling is op 1 oktober 2017 bij de provincie gedaan en is bij u geregistreerd onder nummer V2017-013109 (zie ook bijgaand de bevestiging per email van de Provincie dat hieraan is voldaan).
Voor zover nodig, melden u hierbij eveneens de aanvang van de werkzaamheden in het kader van de kapmeling.

Graag we verneem u van is of de melding in het kader van de uitbreiding ontwerfing van RUC en/of de kapmeling (voor zover nodig) hieraan is voldaan.
Wanneer u nog andere gegevens nodig heeft, dan wel andere terzake tevens u in verband met deze melding, dan verneem ik dat graag van u.

Wilt u correspondentie in verband hiermee sturen naar dit emailadres, dan wel naar onderstaand postadres, ter attentie van ondergetekende?

Met vriendelijke groet,
Namens Vereniging Jachtcentrum Berkenhorst,

[REDACTED] vicevoorzitter

 BIOIEVIE
registrat accountants
belasting- en bedrijfsadviseurs

Damen Registrat accountants, Belasting &
bedrijfsadviseurs
Garvanweg 7, 8071 SC Harspeel
Postbus 247, 8070 AE Harspeel

Tel: 0241 251016
Fax: 0241 251004
Mobiel: 06-53526781

[REDACTED] (Bekend)

Adviesbureau

Mertens B.V.

Telefoon (06) [REDACTED]

E-mail info@adviesbureau-mertens.nl

Advies op het gebied van natuur, ruimtelijke ordening en natuurwetgeving.

0000000160